

Att hitta platsen för ett museum

Platsutredning för ett nytt museum om Västra Vång,
Gribshunden och Ronnebys historia

Ronneby
KOMMUN

Sammanfattning

Arbetet med att bygga ett nytt museum i Ronneby stad är en omfattande process som består av flera delprojekt. Ett av dessa fem delprojekt är att utreda var i staden ett museum lämpligen kan placeras. Denna platsutredning är alltså en av flera viktiga pusselbitar för att förverkliga ett museum. Grunden för museet är fynden och berättelserna om Kung Hans 1400-talsskepp Gribshunden, som förliste 1495 i Ronneby skärgård samt järnålderboplatsen Västra Vång, där makt och ceremonier utövades. Med detta som utgångspunkt berättas Ronnebys historia ur lokalt, regionalt och internationellt perspektiv. Ronneby kommun planerar därför att bygga ett museum som har sådan kvalité att det utgör ett internationellt besöksmål.

Platsutredningen utgår från den avsiktsförklaring som kommunfullmäktige i Ronneby kommun har antagit om att ett nytt museum ska få en central placering i staden. Flera platser jämförs med varandra utifrån deras sammanhang med den kringliggande staden och hur väl de uppfyller de behov som byggandet av ett museum gör gällande. Detta kan innebära frågor som exempelvis vad som tillåts i gällande detaljplan, behov av utredningar eller markägoförhållanden med mera. Sammantaget är avsikten att detta ska spegla vilket behov av resurser som krävs för att projektet ska kunna genomföras samt få en överblick av vilka risker eller fallgropar som kan förväntas längre fram i en genomförandeprocess.

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning.....	6
Syfte	6
Bakgrund	7
Ronneby kommuns avsiktsförklaring.....	7
Övergripande avgränsning	8
Frågor som platsanalysen behöver belysa.....	8
Museum i ett gemensamt sammanhang	9
Projektorganisation	10
Projektgrupp.....	11
Urval av platser	12
Vilka platser har valts bort?	12
Platsutredningens urval av platser	12
Sammanhang och kommunikation med andra besöksmål	13
Samverkansfördelar.....	14
Understödjande stadsbyggnadsprojekt.....	14
Etapper och snabbspår?.....	14
Gamla rådhuset.....	15
Kulturhistoriska värden.....	15
Gällande stadsplan och markreglering.....	16
Grundläggningsförhållanden.....	16
Översvämning och höga vattenflöden	16
Byggnadens lämplighet som museum.....	17
Vad krävs för att genomföra?	18
Snabbspår?.....	18
Framtida tillbyggnad?.....	18
Kv. David.....	19
Kulturhistoriska värden.....	19
Gällande stadsplan och markreglering.....	19
Grundläggningsförhållanden.....	20
Översvämning och höga vattenflöden	21
Befintligt ledningsnät	21
Platsens lämplighet för ett museum	21
Vad krävs för att genomföra?	22
Snabbspår?.....	22

DNR. 2019/34 ANTAGANDEHANDLING

Framtida tillbyggnad?.....	22
Gamla elverket	23
Kulturhistoriska värden.....	23
Gällande stadsplan och markreglering.....	24
Potentiellt förorenat område	24
Grundläggningsförhållanden.....	24
Rättigheter och servitut.....	25
Byggnadens lämplighet som museum.....	25
Vad krävs för att genomföra?	26
Snabbspår?.....	26
Kulturcentrum och gamla sockerbruket.....	27
Kulturhistoriska värden.....	27
Gällande detaljplan och markreglering	28
Potentiellt förorenat område	29
Grundläggningsförhållanden.....	30
Rättigheter och servitut.....	30
Byggnadernas lämplighet som museum.....	31
Vad krävs för att genomföra?	32
Snabbspår?.....	33
Framtida tillbyggnad?.....	34
Emaljen.....	35
Kulturhistoriska värden.....	35
Gällande detaljplan och markreglering	36
Potentiellt förorenat område	37
Grundläggningsförhållanden.....	37
Rättigheter och servitut.....	38
Byggnadens lämplighet som museum.....	38
Vad krävs för att genomföra?	38
Snabbspår?.....	39
Framtida tillbyggnad?.....	39
Medverkande tjänstepersoner	41
Dokumentversioner.....	42

Inledning

Kommunfullmäktige beslutade 2019-11-28 § 341 att avsätta medel för projektet med ett nytt stadsmuseum inklusive lokalutredning och gestaltningsförslag för 2020. Efter fullmäktiges beslut har Kommunstyrelsen 2020-02-04 § 44 antagit en avsiktsförklaring kring det övergripande arbetet med att etablera ett museum. Avsiktsförklaringen ger den huvudsakliga inriktningen för vad ett museum ska innehålla och att det ska få en central placering någonstans i Ronneby stad. Kommunfullmäktige bekräftade avsiktsförklaringen och gav 2020-03-26 § 102 Miljö- och byggnadsnämnden i uppdrag att utföra en platsutredning för lokalisering av ett nytt museum.

I arbetet med att bygga ett museum ingår flera olika processer som är beroende av varandra. Utredningen om en lämplig placering är bara ett av fem delprojekt på vägen att förverkliga ett museum. Denna utredning ska därför gärna läsas i ett sammanhang med viss förståelse för processen som helhet. Platsutredningen arbetas fram i dialog med en rad olika aktörer och en bredare allmänhet.

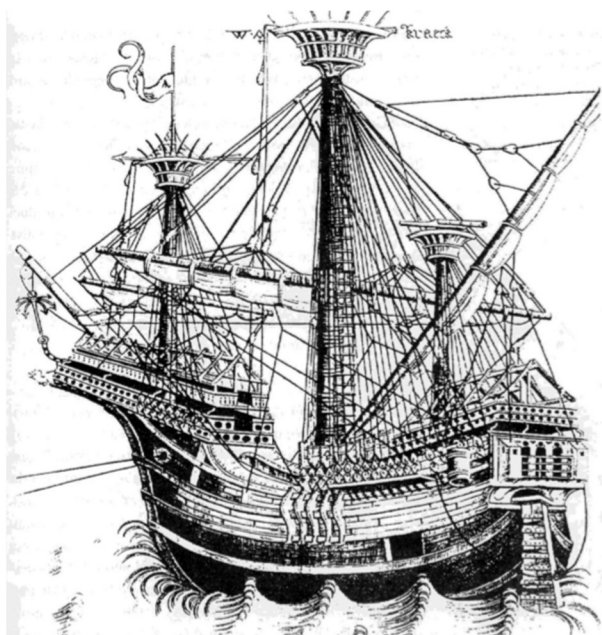

Illustration ur Rapport 2015:21, Gribshundne (1495) Skeppsvrak vid Stora Ekön, Ronneby, Blekinge, Marinarkeologisk undersökning 2013-2015 (2015), Blekinge museum, sid. 21.

Syfte

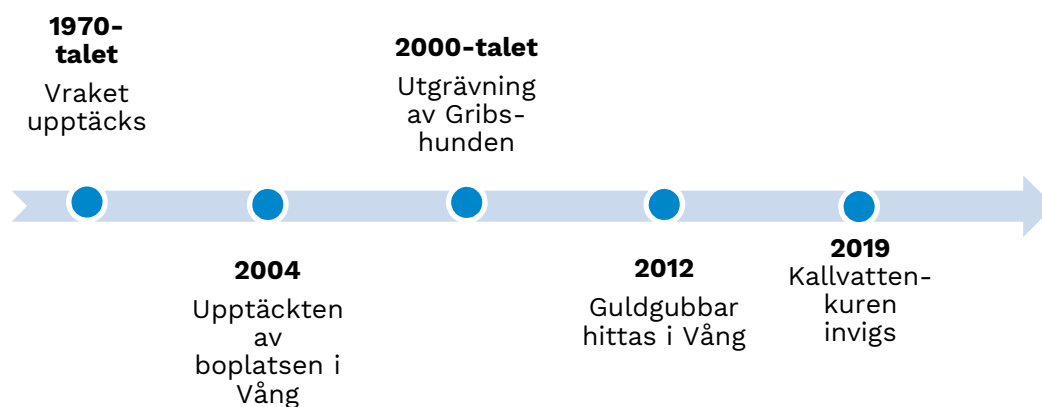
Utredningens syfte är att skapa ett strategiskt beslutsunderlag inför valet av plats för att förlägga ett nytt museum i centrala Ronneby. Vidare syftar utredningen till att skapa både förankring, kunskap och förståelse för museets innebörd med interna, externa parter och en bredare allmänhet. Utredningen syftar till att visa för- och nackdelar med olika alternativa platser på ett överskådligt sätt så att dessa kan jämföras med varandra.

Bakgrund

Sedan mer än 60 år tillbaka har av och till frågan om att etablera ett stadsmuseum i Ronneby väckts utan att diskussionerna har fått ett definitivt avgörande. Frågan väcktes på nytt efter den mediala uppståndelse som utgrävningarna av *Gribshundens* vrakplats och bärgningen av skeppets stävfigur fick mellan åren 2013–2015. Under samma tid påträffades suggestiva fynd av bland annat guldfoliefigurer på järnåldersboplatsen i Västra Vång.

Vrakets efter *Gribshunden* upptäcktes redan under 1970-talet av dykarklubben Doppingarna men det skulle dröja till början av 2000-talet innan Kalmar Läns museum gjorde de första undersökningarna av vraket för att identifiera dess proveniens och ålder. Mellan åren 2013–2019 genomförde Södertörns högskola, Lunds universitet och Blekinge museum utgrävningar i ett par olika omgångar. Skeppet har identifierats som unionskungen Hans flaggskepp, vilket seglade mellan 1486–1495. Tiden präglades nationellt av stridigheter mellan de nordiska länderna kring Kalmarunionens varande. Samtidigt som det på den europeiska kontinenten skedde stora ideologiska förändringar. *Gribshunden* är idag det enda kända arkeologiska fyndet av den här typen av skepp.

Järnåldersboplatsen i Västra Vång påträffades 2004 och utgrävningar har genomförts i flera etapper sedan dess med ständigt nya fynd av glasföremål, guldfigurer och andra högre stånds föremål som pekar på en betydelsefull plats och ett maktcentrum som existerade i över tusen år. Utgrävningarna leds i ett samarbete mellan Blekinge museum och Lunds universitet. År 2012 framkom de första guldfoliefigurerna, vilka inkorporerade platsen i en skandinavisk kultursfär som existerade mellan ca 500–700 v.t.

Ronneby kommuns avsiktsförklaring

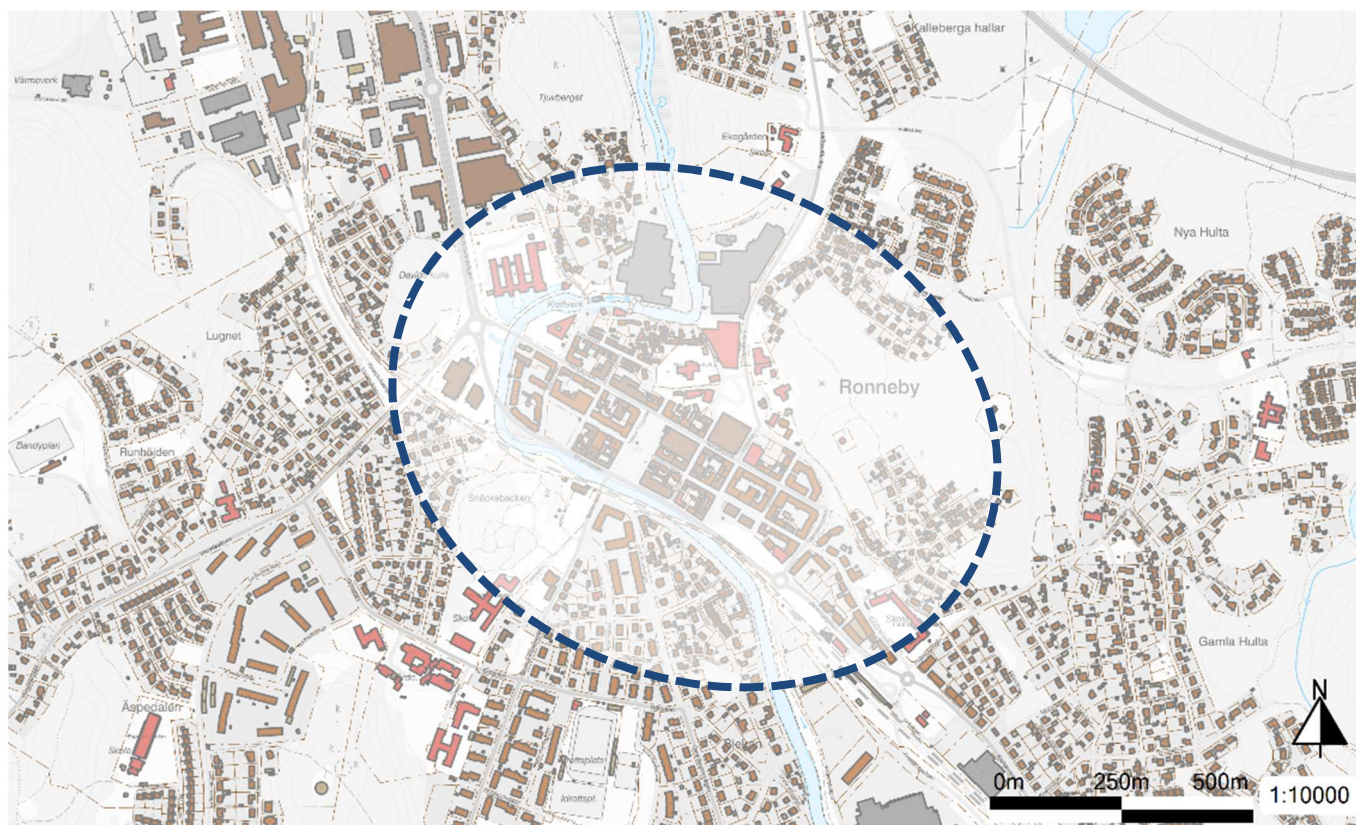
Kommunstyrelsen beslutade i februari 2020 om en avsiktsförklaring för arbetet med ett nytt museum i Ronneby stad. Beslutet bekräftades sedan i mars 2020 av Kommunfullmäktige. Avsiktsförklaringen speglar kommunens beslutsamhet att realisera planerna på ett museum. Avsiktsförklaringen ger ökad klarhet i det fortsatta interna arbetet och stärker kommunen i kontakter med intressenter och samarbetspartners. Avsiktsförklaringen utgår från att ett framtida museum får en placering i stadskärnan som både understödjer stadens liv och kringliggande verksamheter, men också att muséet understöds av stadslivet.

De båda fynden har rönt stort nationellt och internationellt intresse både allmänt och i forskarvärlden. Platserna har även tagit plats i kommuninvånarnas historiemedvetande. Lämningarna har potential att lyfta fram hela Ronnebytraktens historia och berätta denna utifrån tre perspektiv – lokalt, regionalt och internationellt. Ronneby kommun planerar därför att bygga ett museum som har sådan kvalitet att det utgör ett internationellt besöksmål.

Övergripande avgränsning

Genom avsiktsförklaringen för projektet har en övergripande avgränsning gjorts för vart Ronneby kommun kan tänka sig att placera ett nytt museum. Avsikten är att museet ska få en placering i stadens centrala delar och det är utifrån detta övergripande område som platsutredningens alternativ hämtas. Avgränsningen för platsutredningen har på ett medvetet sätt gjorts något flytande för att medge dialog om funktions samband och värden hos platser nära avgränsningens ytterområden. Avgränsningen innebär i stort att hela den centrala staden innanför Ronnebyåns omfattning behandlas i platsutredningen inklusive kringområden i alla fyra väderstreck.

Enligt Ronneby kommuns avsiktsförklaring och inledande platsanalys arbetas med en central placering av ett museum i Ronneby stad.

Frågor som platsanalysen behöver belysa

Redan i ett inledande skede har följande frågeställningar identifierats som viktiga för platsutredningen att belysa.

- Geografisk avgränsning för platsanalysen
- Eventuella befintliga byggnaders lämplighet som museibygnad
- Platsens användning idag
- Teknisk försörjning i området
- Förekomst av kringliggande störande verksamheter
- Platsens tillgänglighet i stort
- Byggnadens synlighet i stadsbilden
- Platsens och/eller byggnadens ”wow-faktor”
- Rådighet över marken
- Tidsmässig begränsning om detaljplan behövs
- Utredningsbehov vid detaljplan eller annan prövning

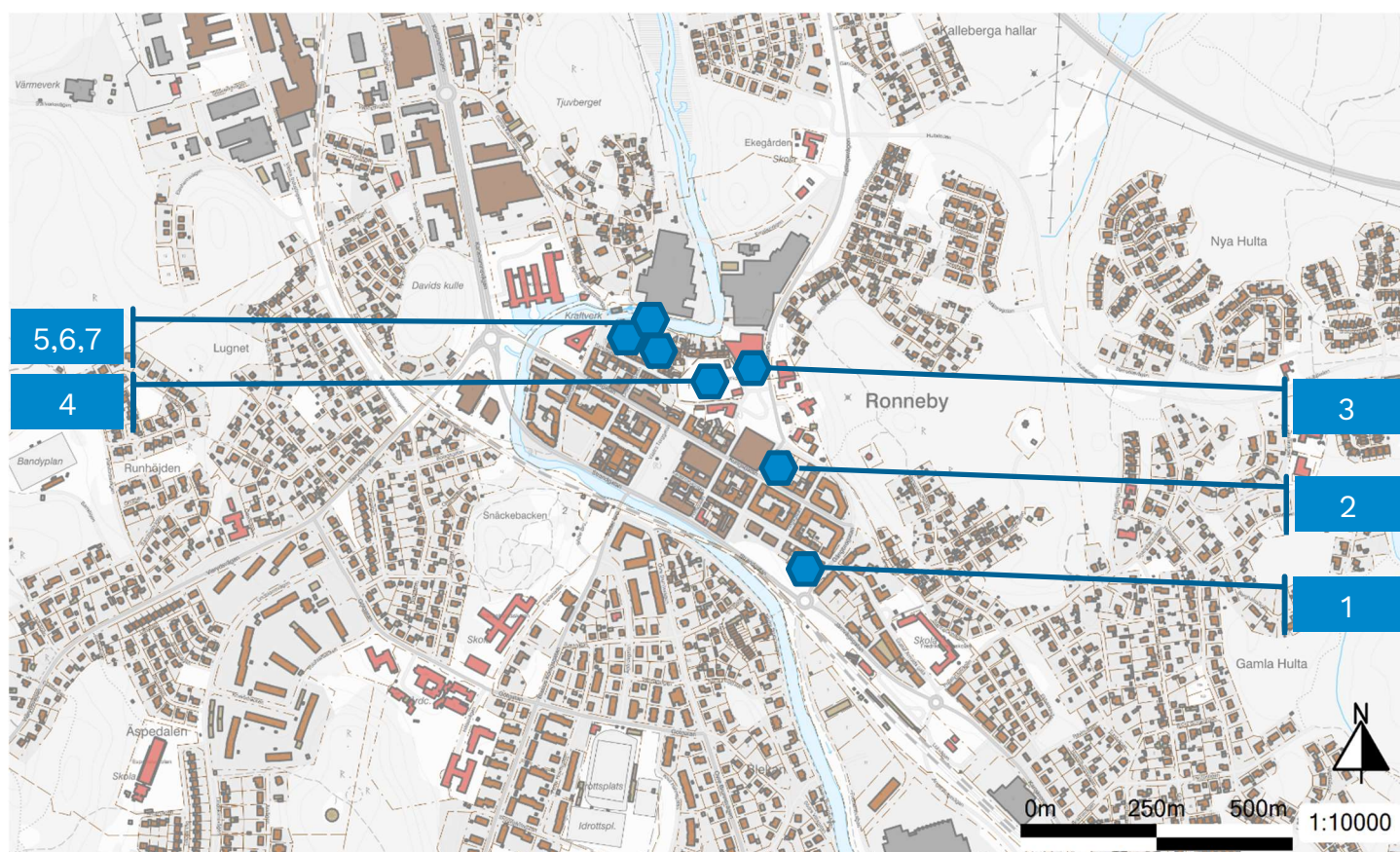

DNR. 2019/34 ANTAGANDEHANDLING

- Fysiskt utrymme som finns att tillgå
- Trafiksituation i platsens närhet
- Är museet en del av ett större stadsbyggnadsprojekt?
- Stödjer placeringen stadslivet?
- Intressenternas ingångsvärden gällande val av plats
- Risker och osäkerhet kontra platsens fördelar

Museum i ett gemensamt sammanhang

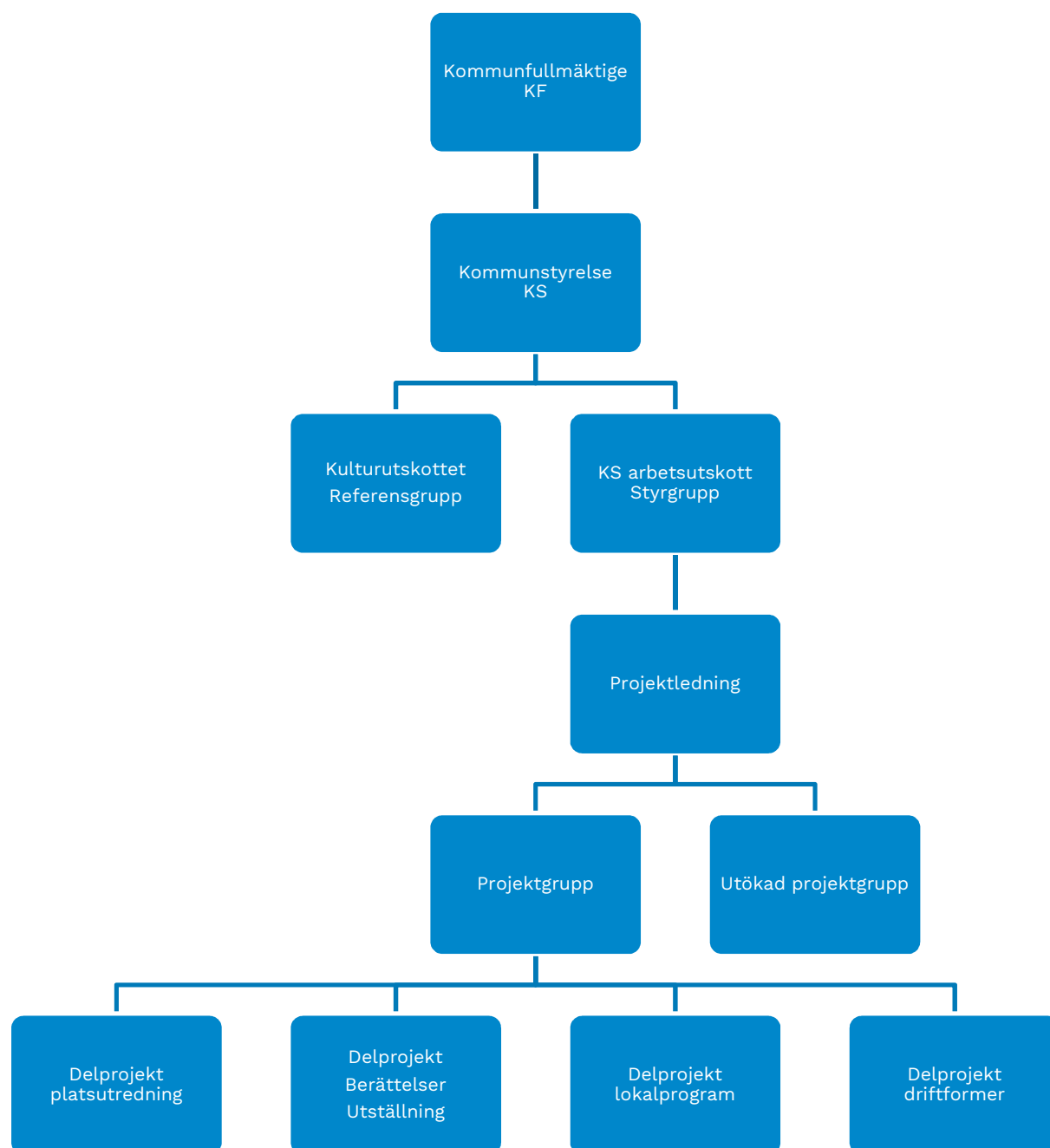
Oavsett var i staden ett nytt museum skulle placeras behöver det förhållas till de befintliga kulturverksamheter som finns i staden. Vid en översiktlig inventering konstateras att flera kulturanknuna verksamheter som andra museum, bibliotek och kulturskapande verksamhet finns i ett sammanhängande stråk i den norra delen av stadskärnan. Ett nytt museum betjänas av befintliga rörelser i ett sådant stråk av kultur samtidigt som det är en möjlighet att skapa en ny målpunkt. Viktigt är att skapa bästa möjliga förutsättningar för att verksamheterna ska kunna underbygga och stärka varandra med möjliga samordningsvinster.

Varje markör i kartan visar en kulturbärande verksamhet så som 1. Stadsteater, 2. Stadsbibliotek, 3. Kulturcentrum, 4. Svenska kyrkan, 5. Ronneby musei- och hembygdsförening, 6. Massmanska kvarnen och 7. Mor Oliviagården.

Projektorganisation

Styrande för det övergripande projektet att etablera ett nytt museum i Ronneby stad är kommunstyrelsen genom sin avsiktsförklaring. Det är samtidigt kommunfullmäktige som är beställare av uppdraget om en platsutredning. Kommunstyrelsens arbetsutskott utgör projektets styrgrupp och teknik- fritid-och kulturnämndens kulturutskott är projektets referensgrupp. Platsutredningen definieras som en delutredning inom museiprojektet. Miljö- och byggnadsnämnden ansvarar genom en delprojektledare för platsutredningen - vart ett sådant museum kan lokaliseras. Delprojektledaren ingår som en del i den projektgrupp som upprättats för det övergripande projektet.

Styrgruppens organisation för projektet att etablera ett museum i Ronneby stad.

Ronneby kommuns arbete med museet samordnas i hög grad genom projektkontoret. Kallvattenkuren utgör en gemensam bas för flera interna och externa aktörer i arbetet.

Projektgrupp

För arbetet med projektet att etablera ett museum har Ronneby kommun skapat en intern projektgrupp. I den interna projektgruppen ingår projektledare, stadsarkitekt och delprojektledare samt kommunens näringslivsutvecklare. Till projektgruppens arbete knyts andra resurser och kompetenser allt eftersom projektet fortskrider. Detta kan till exempel röra sig om kompetens som kommunikatör eller Mark- och exploateringsenhetens exploateringsingenjör.

Interna parter

Arbetet med platsutredningen utförs sammanfattningsvis av följande interna parter inom Ronneby kommun:

- Miljö- och byggnadsnämnden
- Kulturutskottet
- Kommunstyrelsen
- Projektkontoret Kallvattenkuren

Externa parter

I projektorganisationen ingår även ett antal externa parter utanför Ronneby kommuns organisation som också är avtalsparter och huvudintressenter i arbetet med ett museum.

- Ronneby musei- och hembygdsförening
- Blekinge museum

Politisk referensgrupp

Kulturutskottet har fått i uppdrag att utgöra referensgrupp vid arbetet med ett framtida museum. Detta innebär att samma referensgrupp kommer att relatera till både projektplanen och det efterföljande arbetet med ett framtida museum.

Urval av platser

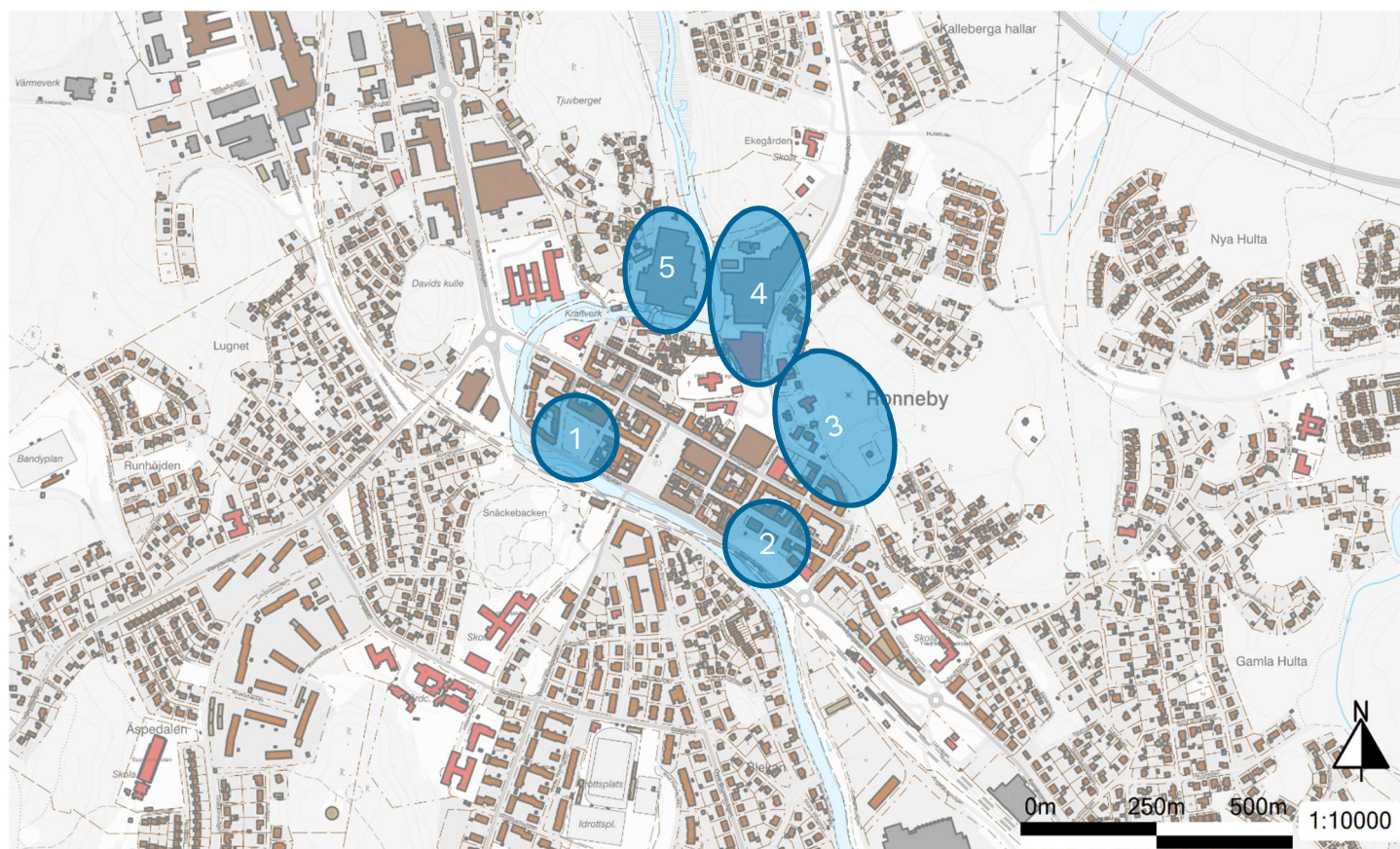
Genom platsutredningen har följande urval av platser gjorts inom ramen för projektets övergripande avgränsning. Urvalet har gjorts med hjälp av tidigare förstudie och analys av platser utifrån de behov som finns för ett museum i fråga om ytor, trafik, byggnadskaraktär med mera. Dessa faktorer listas här nedanför. Utredningen redovisas på ett sådant sätt att platserna ska göras jämförbara.

Vilka platser har valts bort?

Då etableringen av ett museum ställer grundläggande krav som tillgängliga utställningsytor, takhöjd och trafiksituation har flera platser valts bort redan i ett tidigt skede då dessa inte innehar de grundförutsättningar som krävs för ett museum av den dignitet som kommunfullmäktiges avsiktsförklaring anger. Ytterligare urval har därefter gjorts baserat på ambitionsnivån att bli ett museum av internationell standard med den synlighet i stadsbilden och bebyggelsekaraktär som krävs för att uppnå avsiktsförklaringens syfte om en byggnad som i sig ska kunna vara ett besöksmål.

Platsutredningens urval av platser

Efter ett bredare urval av platser runt om i den centrala staden enligt avsiktsförklaringens avgränsning har följande platser visat potential för etablering av ett museum. De platser som identifierats är 1. Kv. David, 2. Gamla rådhuset, 3. Gamla elverket och vattentornsområdet, 4. Kulturcentrum och gamla Kockums emalj samt 5. kv. Emaljen, tidigare SIFO.

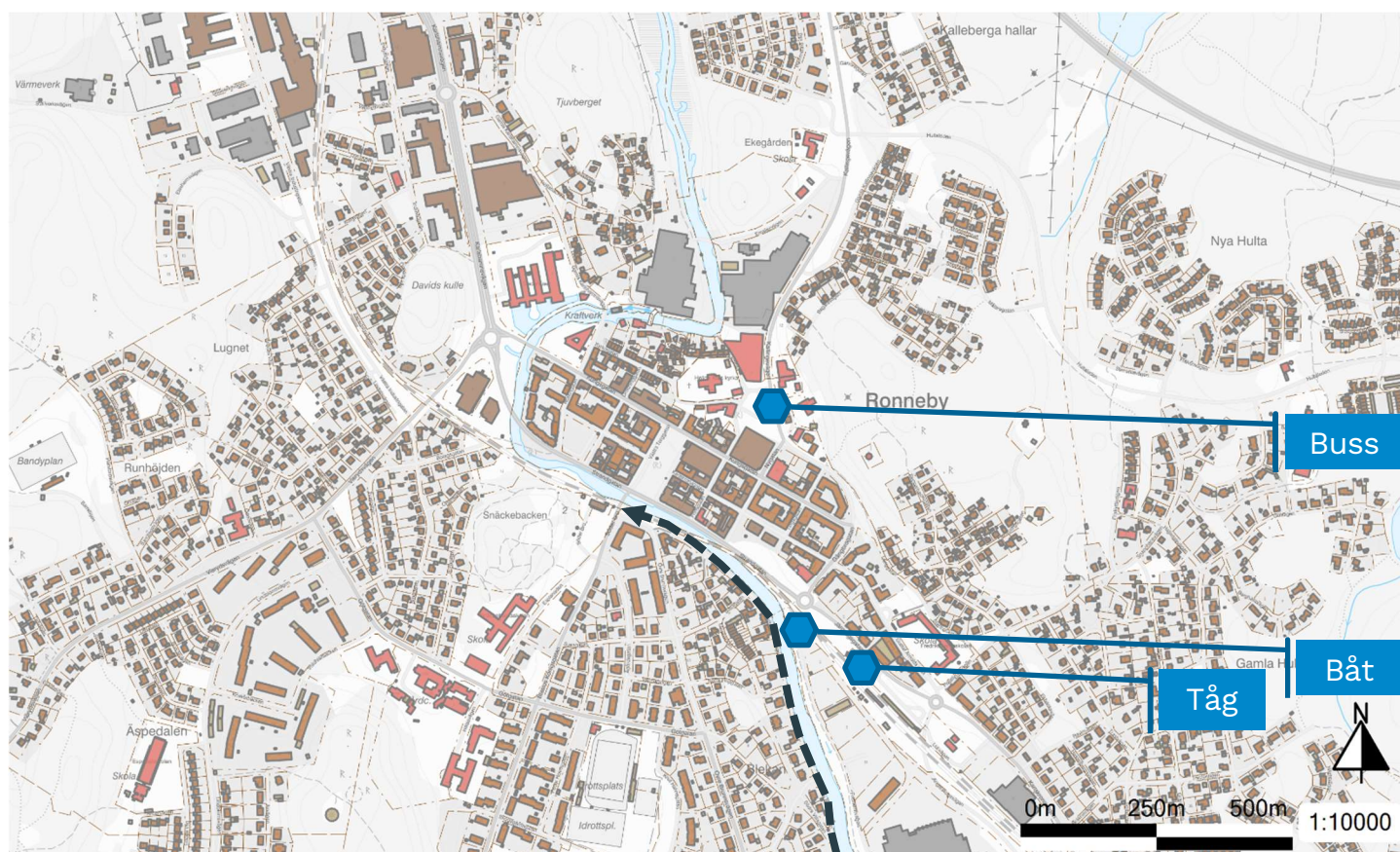

Kartan visar de potentiella platser för ett museum som utredningen behandlar.

Sammanhang och kommunikation med andra besöksmål

Avsiktsförklaringen för byggandet av ett museum utgår från en central placering i staden där etableringen både avses bli en del av och bidra till stadens liv. Placeringen av ett museum har på så vis ett sammanhang med befintliga besöksmål i staden eller i dess nära omland. En viktig målpunkt i vår kommun är Ronneby brunn så som ett etablerat turistmål. Detta gör kurpromenaden längs Blekan till ett viktigt stråk för att binda ihop ett museum och Ronneby brunn i samma upplevelsesammanhang. Stråket som sådant med sitt höga kulturhistoriska värde är i detta sammanhang en fördel sett till en samlad upplevelse av de två resmålen. Kurpromenaden slutar vid Söderbro medan den genaste vägen till staden löper över Gångbron där innerstadens östra delar får en både faktisk och upplevd kortare resväg. Vid Gångbron finns också hållplats för skärgårdstrafiken samt Ronneby station vilket öppnar upp ett ytterligare färdssätt som gynnar placeringen av ett museum i det stråk av kulturbärande verksamheter i stadens östra delar.

Kartan visar dels den etablerade kurpromenaden längs Nedre Brunnsvägen men också hållplatser och stationsläge för kollektivtrafik som är relevant för både upplevelse och ren kommunikation.

I det stråk av kulturverksamheter som identifierats ligger Kulturcentrum mycket centralt placerat som ett befintligt besöksmål av regional dignitet. Detta besöksmål har en egen dragningskraft som på flera sätt kan understödja ett museum med mycket små behov av kommunikationer mellan målpunkterna. Flera av de platser som behandlas i denna utredning ligger inom synhåll från besöksmålet Kulturcentrum.

Samverkansfördelar

I stråket av kulturbärande verksamheter kan flera samverkansfördelar identifieras mellan befintliga verksamheter och ett tillkommande museum. En stor aktör i detta sammanhang är Kulturcentrum som både genom sin placering och verksamhetskaraktär både gynnar och kan gynnas av en museiverksamhet. Vidare inkluderas i detta också Ronneby musei- och hembygdsförening som bedriver en museal verksamhet.

- Samnyttjande och vid behov utökning av konstverkstäder vid Kulturcentrum.
- Samnyttjande av vissa lagerfunktioner.
- Samnyttjande av kontorslokaler.
- Samverkan kring restauranglokaler.
- Samverkan kring nyttjande av Massmanska kvarnen
- Samverkan med Ronneby musei- och hembygdsförening
- Samverkan med Mor Oliviagården
- Samverkan med Ronneby stadsbibliotek.

Olika samverkansfördelar har olika beroende till det fysiska avståndet mellan besöksmålen. Dessa värderas i förhållande till respektive placeringsalternativ längre fram i denna utredning.

Understödjande stadsbyggnadsprojekt

Genomförandet av bostadsbyggandet i kvarteret Kilen skapar nya förutsättningar till en större stadsmässighet kring Ronneby station och bidrar till stadslivet med en ökad befolkningstäthet. En ökad befolkning understödjer offentliga verksamheter så som ett museum och en fråga att beakta är om en etablering av ett museum kan följas av ytterligare stadsbyggnadsprojekt? Beroende på valet av plats för en etablering av ett museum kan frågan ställs om etableringen på lång sikt ska understödjas genom byggandet av en ny stadsdel. Frågor om exploateringsekonomi och attraktivt boende kan på ett strategiskt sätt förstärka det kommande museets plats i staden.

Etapper och snabbspår?

Skulle en etablering av ett museum av något skäl vilja göras i flera etapper kan valda delar av befintlig verksamhet inrymmas bland de intressanta etableringsområdena enligt platsutredningen. Under sommaren 2020 har projektkontoret i Kallvattenkuren upplevt att verksamheten vuxit på ett sådant sätt att lokalerna inte längre räcker till. Detta avser i hög grad efterfrågan på utställningsytor efter en ökad tilldelning av fynd från Blekinge museum och tillströmning av besökare. Vidare finns det en bortre gräns för säkerhetsnivån i den befintliga byggnadens konstruktion, en gräns som verksamheten genom sin utökning nu har börjat närma sig. Alternativ för en etappvis inflyttning till staden eller ett annat snabbspår efterfrågas och behandlas därför i platsutredningen under respektive plats.

Gamla rådhuset

Ronneby stads rådhus färdigställdes 1890 och ritades i Florentinsk renässans av arkitekterna Löfgren och Paulsson efter att det tidigare rådhuset brunnit ned nyårsnatten 1887-1888. Förutom stadens administration inhyste byggnaden också drätselkammare och polismyndighet. Byggnaden har under hela sin livslängd ägts av Ronneby stad och efterföljande Ronneby kommun och under en period inhyst försäkringskassan. I modern tid har byggnaden hyrts ut till olika verksamheter.

Gamla rådhuset till höger och tingshuset till vänster fotograferade på 1930-talet från Rådhusparken på byggnadens södra sida. Foto ur Blekinge museums arkiv.

Kulturhistoriska värden

Platsen ligger inom det regionala kulturminnesvårdsprogrammet som behandlar den medeltida stadskärnan. Detta är också ett fast fornlämningsområde RAÄ Ronneby 214:1 som avser stadslager från stadens tidiga historia. Platsen berörs alltså av Kulturmiljölagen vad beträffar ingrepp i fasta fornlämningar vid exempelvis nybyggnation.

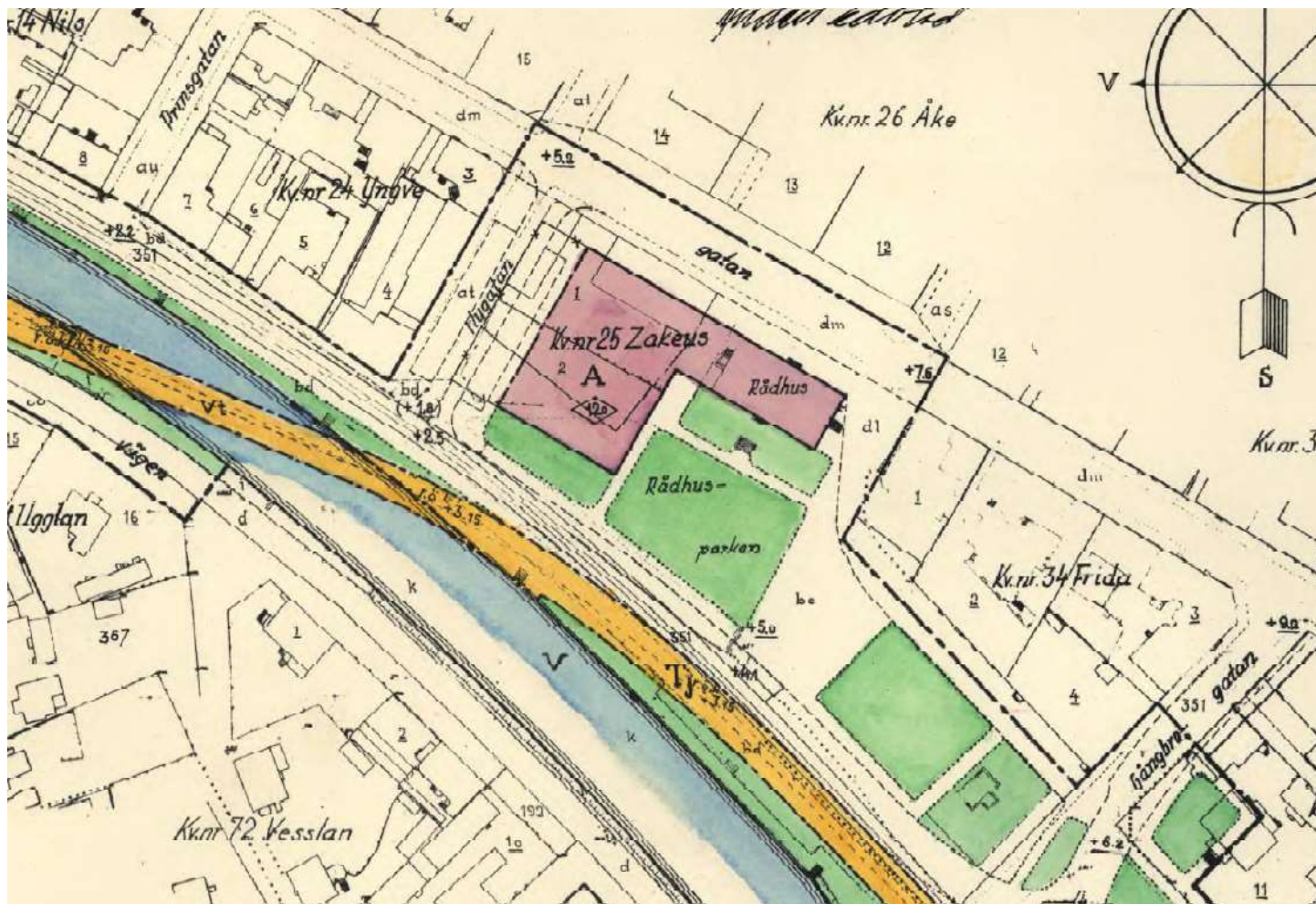
Kulturhistorisk skyddad byggnad

Gamla rådhuset har sedan tidigare dokumenterats och beslutats som kulturhistoriskt värdefull. Ronneby kommun lät 1978-1980 göra en kulturhistorisk bebyggelseinventering av husen inom den gamla avgränsningen för Ronneby stad. Inventeringen var sedan underlag för Kommunfullmäktiges beslut § 72 från 1983 att låta den inventerade bebyggelsen skyddas enligt dåvarande § 38 i Byggnadsstadgan vilket motsvarar dagens skyddsbestämmelse i 8 kap. 13 § Plan- och bygglagen (2010:900). Detta innebär att byggnaden idag är utpekad som kulturhistoriskt värdefull och får inte förvanskas.

Gällande stadsplan och markreglering

Kvarteret Zakeus där Gamla rådhuset är idag planlagt för A i gällande stadsplan som fick laga kraft 1956-06-07. Detta innebär så kallat "allmänt ändamål" som tillåter verksamheter där stat eller kommun är huvudman. Detta kan till exempel vara skolor, vårdändamål eller annan verksamhet av offentlig karaktär som exempelvis ett museum. Byggnaders höjd har reglerats till som högst 12,0 meter. Gamla rådhuset ligger idag på stamfastigheten Ronneby 25:1 och det planlagda kvarteret är större än dagens fastighet Zakeus 1. På denna fastighet ligger grannhuset som idag har en privat fastighetsägare som ursprungligen varit tingshus.

Utsnitt från gällande stadsplan för kv. Zakeus med omgivande kvarter.

En lantmäteriförrättning i enlighet med den gällande stadsplanen skulle innebära en fastighetsstorlek om cirka 1575 m². Observera att av dessa är 527 m² i privat ägo. Inom kvarteret upptar Gamla rådhuset en byggnadsyta, det vill säga yta på mark, av cirka 380 m².

Grundläggningsförhållanden

Erfarenhet har visat att grundförhållandena längs Strandgatan utmed Ronnebyåns norra strand kräver vissa försiktighetsmått. Enligt SGU:s jordartskarta består grundlagren i området av lera-silt samtidigt som MSB har kartlagt vissa områden med skredrisk. Vid byggnation i kvarteret Zakeus kan därför en geoteknisk utredning krävas.

Översvämning och höga vattenflöden

Ronnebyån svämmar med jämna mellanrum över och i kombination med väderförhållanden kan nivåerna vid högst flöde nå upp till Strandgatans nivå. En liten del av Rådhusparkens södra del vid Nygatan kan påverkas av höga flöden enligt kartläggningen. Även om kvarteret Zakeus inte kartlagts som direkt berört av en översvämning behöver ändå indirekta effekter

DNR. 2019/34 ANTAGANDEHANDLING

beaktas vid en kommande byggnation. Detta kan avse hanteringen av dagvatten och risken för backflöden, magasinering av stora vattenmängder och påverkan genom erosion och geotekniska förhållanden. Mot denna bakgrund behöver en byggnation kompletteras med en dagvattenutredning som med fördel kan samordnas med en geoteknisk utredning så att rätt grundläggningsmetoder används i förhållande till avvattningen av kvarteret.

Byggnadens lämplighet som museum

Gamla rådhuset är en byggnad som till det yttre ger ett representativt uttryck men som skulle kräva genomgripande åtgärder för att göras lämplig som museum. Ett museum är en offentlig byggnad som ska vara öppen för allmänheten och byggnaden behöver av sin natur därför vara tillgänglig i både höjdded och i fråga om planlösning. Byggnadens entréer är förlagda på en sockelvåning och en till- och ombyggnad skulle kunna främja en större tillgänglighet för rörelsehindrade. Byggnadens planlösning med flera mindre rum i fil försvårar användningen av ytorna för ett museums utställningar. Byggnaden har två våningsplan utöver källare där tillgänglighetsfrågan behöver beaktas utifrån det förvanskingsförbud som idag gäller för byggnaden.

Sammantaget skulle byggnaden kunna göras tillgänglig men mot insatsen av en mycket genomtänkt tillbyggnad och med anpassningsåtgärder som strikt underordnar sig byggnadens kulturhistoriska värde.

Byggnadens läge och synlighet i stadsbilden

Enligt Ronneby kommuns upphandlade specialist på byggande av utställningar och museum är den viktigaste faktorn vid etableringen av ett museum läget, följt av dess synlighet i stadsbilden. Gamla rådhuset har genom sin placering vid Rådhusparken en väl synlig placering i stadsbilden och det kan vara av stor vikt att en tillbyggnad inte försämrar denna synbarhet. En fördel för upplevelsen av byggnaden är den platsbildning som finns på byggnadens norra sida utmed Karlskronagatan.

Byggnadens skick och renoveringsbehov

Då byggnaden idag används som samlingslokal för Navigatorcentrum kommer en ombyggnad att krävas för rådhusbyggnaden. Lokalerna har tidigare genomgått flera ombyggnader där större och mindre förvanskningar behöver återställas. Sammantaget håller byggnaden ett gott tekniskt skick men flera anpassningsåtgärder blir nödvändiga för att inhysa en museal verksamhet.

Trafik

Gamla rådhuset förses idag med trafik norrifrån genom enkelriktad trafik från Tingsgatan till Karlskronagatan. Ytterligare förbindelse finns till Gångbrogatan österut och en rundkörsl västerut till Nygatan som leder upp trafiken till Kungsgatan. Vid etableringen av ett museum behöver en trafikutredning göras som visar påverkan av en ökad trafikbelastning och hur större fordon så som bussar ska tas omhand på gatunätet som består av lokalgator. En begränsad möjlighet till passage förbi för större fordon gör det sannolikt att delar av kvartersmarken behöver tas i anspråk för olika former av trafiklösningar. Detta avser både oskyddade trafikanter och motorburna sådana.

Platsen har en fördel i sin placering nära tågstationen vid Blekinge kustbana med närhet till ett utbyggt gång- och cykelvägnät längs Strandgatan. Ett stråk som även gör byggnaden synlig i stadsbilden för en resande som besöker museet för första gången.

Vad krävs för att genomföra?

Översiktligt har följande behov av utredningar eller andra uppdrag identifierats för att kunna genomföra byggandet av ett museum på platsen:

- Arkeologisk undersökning (Framförallt inom tillbyggnadsområde)
- Geoteknisk utredning
- Fastighetsreglering
- Trafikutredning
- Utflyttning av befintlig kommunal verksamhet (samlingslokal)
- Köp av privat fastighet (Zakeus 1)

Samordningsvinster

Gamla rådhusets placering i grannkvarteret till Gamla teatern i kvarteret Frida skapar vissa samordningsvinster i fråga om kulturverksamhet och evenemang. Även produktion av utställningar och dramatiseringar kan i viss mån vara av nytta för etableringen av ett museum.

Snabbspår?

Den gällande stadsplanen för kvarteret ger förutsättningar för en något förenklad etableringsprocess jämfört med om en ny detaljplan skulle krävas. Däremot ställs desto högre krav i samband med ansökan om bygglov för ändrad användning på utformning och utredningsbehov. Detta innebär att flera utredningar kan behöva tas fram först innan man vet om en etablering är lämplig. Detta avser också frågan om en framtida tillbyggnad så att hinder som den äldre stadsplanen inte har förutsett ställer orimliga krav i ett senare skede. Det är med andra ord viktigt att på förhand ta reda på om en tillbyggnad verkligen är praktiskt genomförbar innan en första etablering görs i området. Detta inte minst med hänsyn till geoteknik, översvämningsrisk och hanteringen av dagvatten. Utredningsbehovet med hänsyn till platsens beskaffenhet innebär att en etablering inte nödvändigtvis innebär ett snabbspår.

Framtida tillbyggnad?

Efter en första etablering i kvarteret kommer frågan om en framtida tillbyggnad utifrån ambitionen om en byggnad med sådan arkitektonisk kvalitet att byggnaden i sig är ett besöksmål. En sådan större tillbyggnad förutsätter att fastigheten Zakeus 1 köps in av Ronneby kommun då den idag är i privat ägo. Kvarterets form och den tillgängliga byggrätten söderut gör detta nödvändigt för att kunna sammanbinda byggnaderna till en sammanhängande museimiljö. En fråga är om den sammantagna byggrätten räcker till för de ytor som krävs för att uppnå den avsedda effekten med en sådan tillbyggnad.

Kv. David

Kvarteret David som idag endast består av en parkeringsyta har tidigare varit fullt bebyggt som en integrerad del i kvartersstaden sedan den nya stadsplanen upprättades efter stadsbranden 1864. Under medeltiden låg dagens kvarter mycket nära stadens torg med rådhus och handelsplats där Rosengatan i väster fortfarande har kvar sin gamla medeltida sträckning. Under långa tider användes kvarteret för ett större mejeri men bebyggelsen revs i samband med de så kallade saneringsarbetena under företrädesvis 1970-talet.

Fotografi från 1960 med den dåvarande kvartersbebyggelsen i förgrunden. Fotografiet är taget mot norr där skorstenen vid Kockums emaljverk kan ses i horisonten. Foto ur Blekinge museums arkiv.

Kulturhistoriska värden

Platsen ligger inom det regionala kulturminnesvårdsprogrammet som behandlar den medeltida stadskärnan. Detta är också ett fast fornlämningsområde RAÄ Ronneby 214:1 som avser stadslager från stadens tidiga historia. Platsen berörs alltså av Kulturmiljölagen vad beträffar ingrepp i fasta fornlämningar vid exempelvis nybyggnation.

Då bebyggelsen i kvarteret är helt avriven kvarstår inte några byggnadsspecifika kulturhistoriska värden i kvarteret. Däremot har kvarterets form och den tidigare bebyggelsens omfattning ett värde för upplevelsen och förståelsen för stadsbilden. De stora värdena är förståelsen för både den medeltida staden och de rika arkeologiska förekomster som finns i staden men också läsbarheten av den rutnätsplan som format den moderna staden.

Gällande stadsplan och markreglering

Kvarteret David är idag detaljplanlagt för "Tp", det vill säga trafikändamål som parkeringsplats. Hela kvarteret är försett med punktprickad mark vilket innebär att det idag saknar byggrätt. Marken runt kvarteret har på tre sidor planlagts som allmän plats för gata eller torg medan marken norr om kvarteret reglerats som allmän plats, men som gångväg.

DNR. 2019/34 ANTAGANDEHANDLING

Detta innebär att en ny detaljplan behöver upprättas för kvarteret för att nybyggnad av ett museum ska vara möjligt på platsen. Vid upprättandet av en sådan detaljplan behöver förutom kvartersmarken även kringliggande gatumark behandlas för att utreda trafikbelastningen till kvarteret i ett sammanhang. Vidare behöver ett sådant planarbete också beakta det riskområde på minst 30 meter som gäller utmed Blekinge kustbana vad avser möjliga utrymningsvägar och andra säkerhetsaspekter som är relevanta att reglera i detaljplan för en besöksanläggning.

Utsnitt från gällande stadsplan för kvarteret David med Ronnebyån och Strandgatan i söder.

Ronneby kommun äger all mark i kvarteret David som till ytan uppgår till 3545 m². Någon lantmäteriförrättning behövs därför inte för att kommunen ska kunna få rådighet över marken i kvarteret. Ytan begränsas av rutnätsstadens form och en utökning av byggrätten hänvisas till att ske i höjdled inom de begränsningar som gäller ur både kulturmiljösynpunkt och i fråga om Försvarsmaktens MSA-område (*Minimum Safe Altitude*).

Grundläggningsförhållanden

Enligt SGU:s kartläggning består grundlagren i området av lera och silt vilket också är samstämmigt med de praktiska erfarenheter som uppkommit i samband med trafikbelastningen av Strandgatan. Grundförhållandena har visat sig vara sådana att den befintliga stödmuren och kajkanten längs Ronnebyån inte tål hur stor belastning som helst från Trafiken längs Strandgatan. Vidare har MSB kartlagt strandkanten som ett riskområde för ras och skred där bilden kompliceras ytterligare av områdets översvämningsrisk vid ett högsta flöde. Sammantaget konstateras att en geoteknisk utredning behöver göras, som studerar vilka förstärkningsarbeten som krävs längs strandgatan och vid en nybyggnad grundläggning

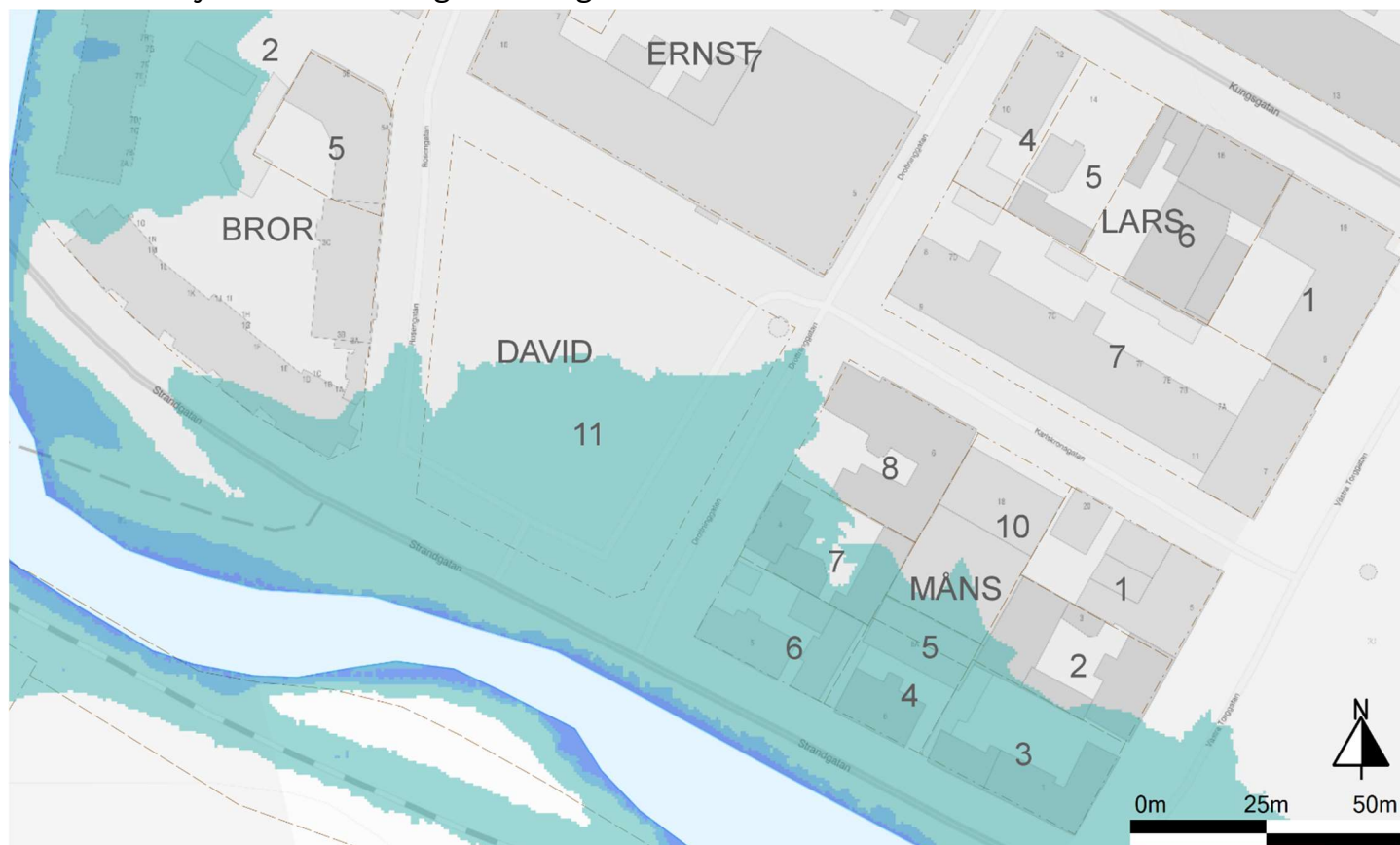

DNR. 2019/34 ANTAGANDEHANDLING

för att göra en etablering av ett museum möjlig. Belastningen är i hög grad beroende av den nya byggrättens storlek och typ av byggnad med hänsyn till materialval jämfört med den historiska trähusbebyggelse med tillhörande bostadstrafik som tidigare belastat marken i kvarteret.

Översvämning och höga vattenflöden

Ronnebyån svämmar med jämna mellanrum över och i kombination med väderförhållanden kan nivåerna vid högst flöde nå upp till Strandgatans nivå. Kvarteret David omfattas till en stor del av det kartlagda översvämningssområde som uppstår vid stigande havsnivåer på upp till 3,0 meter över nuvarande nivå. Detta är något som en ny detaljplan är skyldig att ta hänsyn till och i samband med ett planarbete behöver därför olika skyddsåtgärder utredas i kombination med en analys över hanteringen av dagvattnet i kvarteret och dess närområde.

Kartan visar kvarteret David med Ronnebyån i söder och vilka delar av staden som omfattas av en havsnivåhöjning på upp till 3,0 meter över nuvarande nivå.

Befintligt ledningsnät

Ledningar för vatten-, avlopp och dagvatten är till avgörande del förlagda till gatumarken runt om kvarteret med undantag av det dagvattensystem som idag avvattnar parkeringsytan.

Platsens lämplighet för ett museum

Den stora öppna ytan som platsen ser ut idag skapar möjligheter vid utformningen av ett nytt museum mitt i stadens centrum. Platsen kan ur detta perspektiv vara lämplig för lokalisering av ett museum med den nära kontakten till flera symboler i stadsbilden som Ronnebyån, Snäckebacken och perspektivet längs Strandgatan. Nackdelen med denna placering är att kvarteret behöver inordna sig kvarteretsstadens form vilket gör en museibygnad något mindre synlig samt att utredningsbehovet kring platsen är stort.

Platsens läge och synlighet i stadsbilden

Enligt Ronneby kommuns upphandlade specialist på byggande av utställningar och museum är den viktigaste faktorn vid etableringen av ett museum läget följt av dess synlighet i stadsbilden. Kvarteretsstaden sätter formen för hur en ny museibygnad kan placeras förutom de begränsningar som vägar, geoteknik och järnvägens riskområden ger. Detta innebär att om en museibygnad ska bli synlig i stadsbilden behöver den ett fasaduttryck och en volym som både samspelar med staden men samtidigt signalerar sin närvaro. De huvudsakliga perspektiven där byggnaden upplevs är från Söderbro och längs Rosengatan där fondbyggnadens fördelar kan upplevas där gatan svänger vid kvarterets norra hörn.

Trafik

Till en ny detaljplan behöver trafiksituationen utredas i ett större sammanhang med hänsyn till lokalgatornas tekniska beskaffenhet. Strandgatan är idag delvis dubbelriktad och för att få en smidig trafikföring behöver olika alternativ till rundkörning studeras tillsammans med behovet av ytterligare dubbelriktning av vägtrafiken. Särskilda på- och avstigningsytor behöver avsättas för framförallt busstrafik där tillräckliga ytor för en säker entrésituation behöver analyseras. Detta innebär att delar av kvarteretsmarken kan behöva tas i anspråk för att ordna tillräckliga sådana avstigningsytor mellan buss och museibygnad.

Vad krävs för att genomföra?

Översiktligt har följande behov av utredningar eller andra uppdrag identifierats för att kunna genomföra byggandet av ett museum på platsen:

- Upprätta en ny detaljplan för kvarteret
- Trafikutredning
- Geoteknisk utredning
- Markvibrationsutredning (trafik)
- Översvämnings- och dagvattenutredning
- Riskutredning kopplad till Blekinge kustbana
- Omarbetning av dagvattensystemet

Utöver det utredningsbehov som har identifierats behövs bygglov för nybyggnad av museum med tillhörande tillstånd för livsmedelshantering om servering avses finnas.

Samordningsvinster

Kvarteret David ligger förhållandevis långt ifrån andra kulturbärande verksamheter i stadskärnan och möjligheten till en daglig verksamhetskontakt begränsas på så sätt. Mer långsiktiga samverkansformer kan dock kvarstå med en sådan placering.

Snabbspår?

Alternativet att förlägga ett museum till kvarteret David kommer att innebära ett relativt omfattande utredningsbehov kopplat till en detaljplaneprocess. Detta innebär att även om platsen hyser vissa kvalitéer för en etablering av ett museum saknas möjligheten till en snabb etablering på platsen. Att kvarteret idag saknar bygggrätt begränsar dessutom möjligheten till en etappvis etablering av ett museum.

Framtida tillbyggnad?

Möjligheterna till en framtida tillbyggnad begränsas till kvarterets storlek och uppåt av försvarsmaktens MSA-område. Om kvarteret David skulle vara intressant för etablering av ett museum behöver möjligheterna att inhysa exempelvis lager på annan plats belysas.

Gamla elverket

Ronneby stads elverk i kvarteret Ulf uppfördes i jugendstil år 1903 som en fondbyggnad till Nygatan. Byggnaden är ritad av arkitekten Carl Westman som även formgivit Stockholm stads rådhus. Förutom elverk fanns i byggnaden också vattenverk med förbindelse till gamla vattentornet. Byggnaden fick sitt nuvarande utseende 1949 och ägs idag av Ronneby kommun som använder detta för att husera delar av kommunens parkförvaltning. Byggnaden har ett kulturhistoriskt värde med representativt utseende och placering i stadsbilden.

Elverket fotograferat 1902 före öppnandet. Foto ur Blekinge museums arkiv.

Kulturhistoriska värden

Platsen angränsar till det regionala kulturminnesvårdsprogrammet som behandlar den medeltida stadskärnan. Detta är också ett fast fornlämningsområde RAÄ Ronneby 214:1 som avser stadslager från stadens tidiga historia. Avgränsningen löper längs den gamla vallgraven på den västra sidan av Kallingevägen.

Kulturhistorisk skyddad byggnad

Byggnaden för det gamla elverket har sedan tidigare dokumenterats och beslutats som kulturhistoriskt värdefull. Ronneby kommun lät 1978-1980 göra en kulturhistorisk bebyggelseinventering av husen inom den gamla avgränsningen för Ronneby stad. Inventeringen var sedan underlag för Kommunfullmäktiges beslut § 72 från 1983 att låta den inventerade bebyggelsen skyddas enligt dåvarande § 38 i Byggnadsstadgan vilket motsvarar dagens skyddsbestämmelse i 8 kap. 13 § Plan- och bygglagen (2010:900). Detta innebär att byggnaden idag är utpekad som kulturhistoriskt värdefull och får inte förvanskas.

Gällande stadsplan och markreglering

Kvarteret Ulf 1 är idag planlagt för AII i gällande stadsplan som fick laga kraft 1984-02-14. Detta innebär så kallat "allmänt ändamål i två våningar" som tillåter verksamheter där stat eller kommun är huvudman. Detta kan till exempel vara skolor, vårdändamål eller annan verksamhet av offentlig karaktär som exempelvis ett museum. Det planlagda kvarteret är större än dagens fastighet Ulf 1 där fastighetsgränsen idag löper igenom byggnaden. En lantmäteriförrättning i enlighet med den gällande stadsplanen skulle innebära en fastighetsstorlek om cirka 3800 m². Ronneby kommun äger all mark som berör kvarteret Ulf.

Utsnitt från gällande stadsplan för kv. Ulf med omgivande kvarter.

Potentiellt förorenat område

En begränsad del av byggnaden har i länsstyrelsens inventering pekats ut som potentiellt förorenad. Inom kvarteret Ulf gäller frågan ett transformatorrum där eventuella föroreningsnivåer behöver undersökas. Detta görs som en undersökning av typen MIFO fas 1 (*Metod för inventering av förorenade områden*) som underlag till exempelvis ansökan om bygglov för ändrad användning. 2010 har också en inventering gjorts beträffande förekomster av PCB i byggnaden som berör isolerglas och lysrör.

Grundläggningsförhållanden

Grundförhållandena i kvarteret Ulf och dess närområde består enligt SGU:s jordartskarta av berg i den östra delen och svallsediment av sand i den västra. Som helhet bedöms grundläggningsförhållandena generellt som goda för en bebyggelse i upp till två våningar enligt gällande stadsplan.

Rättigheter och servitut

Över kvarterets norra del löper en befintlig ledningsrätt som ansluter till byggnaden. I både norr och söder är byggnaden ansluten till dricksvattenledningar samt i söder till en spillvattenledning. Ledningsdragningar och servitutsområde behöver beaktas i samband med eventuella byggnationer inom kvarteret.

Byggnadens lämplighet som museum

Efter platsbesök av specialist inom museisäkerhet har den befintliga byggnaden ur säkerhetssynpunkt bedömts som mycket lämplig för att inhysa ett museum. Byggnaden som har en byggnadsyta, det vill säga yta på mark, av cirka 525 m² bedöms kunna inrymma Kallvattenkurens pågående verksamhet som idag upptar en motsvarande yta. Förutom gamla elverket finns i kvarteret också en komplementbyggnad på cirka 111 m². Detta ger sammanlagt 636 m² byggnadsyta att disponera jämfört med 593 m² i Kallvattenkuren.

Byggnadens läge och synlighet i stadsbilden

Enligt Ronneby kommuns upphandlade specialist på byggande av utställningar och museum är den viktigaste faktorn vid etableringen av ett museum läget följt av dess synlighet i stadsbilden. Byggnadens placering som fondbyggnad med en öppen och frikostig förgårdsmark ger goda förutsättningar ur denna synpunkt. Dock skymms byggnaden idag av mindre bebyggelse som till stor del placerats i strid mot gällande stadsplan på allmän plats. Byggnaden i fråga står på ofri grund med arrendetid om ett år. Om beslut fattas att etablera ett museum i kv. Ulf skulle en flytt av kioskbyggnaden väsentligt förbättra både trafiksituation och elverkets synlighet i stadsbilden.

Foto från 2018-04-18 av gamla elverket från Kallingevägen med Pingstkyrkan till höger och kioskbyggnad till vänster i bild.

Byggnadens skick och renoveringsbehov

Elverksbyggnaden är idag i behov av underhåll och delar av det underhåll som har gjorts över tid kan ha inneburit en förvanskning av byggnaden. Exempelvis har ytterdörrar monterats i byggnaden som inte är lämpliga utifrån byggnaden gällande skydd mot förvanskning. En etablering av ett museum kan med fördel samordnas med ett kulturhistoriskt korrekt

DNR. 2019/34 ANTAGANDEHANDLING

underhåll av byggnaden där tidigare felaktigheter rättas till. Exempel på underhållsåtgärder kan vara:

- Målning av bandplåtstak.
- Återställande av ytterdörr.
- Återställande av portar.
- Återställning av fönster i bottenvåningen.
- Översyn av byggnadens ventilation (tillsynsärende 2018).

Trafik

Stadens norra infartsväg (Kallingevägen) löper längs kvarterets västra sida där kvarterets tillfart redan har reglerats i gällande stadsplan. I stadsplanen har avsatts mark för separat in- respektive utfart och parkeringsplatser. Dock har trafiklösningen i delar försämrats genom byggnation av kioskbyggnaden på allmän plats. Trafiklösningen som reglerats i stadsplanen är dimensionerad för kvarterets omfattning så som det är avsatt i den gällande stadsplanen. Detta innebär att trots Kallingevägens storlek och kurva i övergången mot Gångbrogatan, finns utrymme avsatt i planen för att hantera in- och utfartsproblematiken. Vidare har även mark avsatts för bussfickor på både östra och västra sidan av Kallingevägen. Tillsammans med en frikostig förgårdsmark finns ett utrymme för att hantera logistikkedjan som helhet både inom och utom kvartersmarken då exempelvis bussgäster avlägsnar sig från en trafiklösning på allmän plats i riktning mot en tänkt museisituation inom kvartersmarken. Trafiklösningen kan i detta perspektiv hanteras inom ramen för det befintliga kvarterets storlek. En begränsning uppstår däremot vid en väsentlig utökning av museiändamålet då trafiksituationen behöver belysas i ett större sammanhang. I ett sådant fall kan även en ny detaljplan komma att krävas där trafikfrågan på ett naturligt sätt är en del av detaljplaneprocessen.

Vad krävs för att genomföra?

Översiktligt har inom ramen för platsutredningen följande behov av utredningar eller andra uppdrag identifierats för att kunna genomföra byggandet av ett museum på platsen:

- Ingen ändring av detaljplan, bygglov för ändrad användning krävs.
- MIFO fas 1-undersökning och eventuell sanering av ett transformatorrum (bilaga till ansökan om bygglov för ändrad användning).
- Utflyttning av parkenheten till andra lokaler.
- Befintlig kioskbyggnad behöver flyttas.

Samordningsvinster

Vinster att dra från denna lokalisering är rättelsen efter förvanskande åtgärder av byggnaden och att kunna samordna ett underhållsbehov med kostnaden för ombyggnad till museum. Denna lokalisering medger också närheten till Gamla vattentornet som i gällande detaljplan nr. 390, laga kraft 2010-07-16, planlagts som kulturhistoriskt värdefull och markanvändningen Q, det vill säga kulturändamål. Vidare finns samverkansfördelar med Kulturcentrum i fråga om verkstäder samt musik- och teaterverksamhet.

Snabbspår?

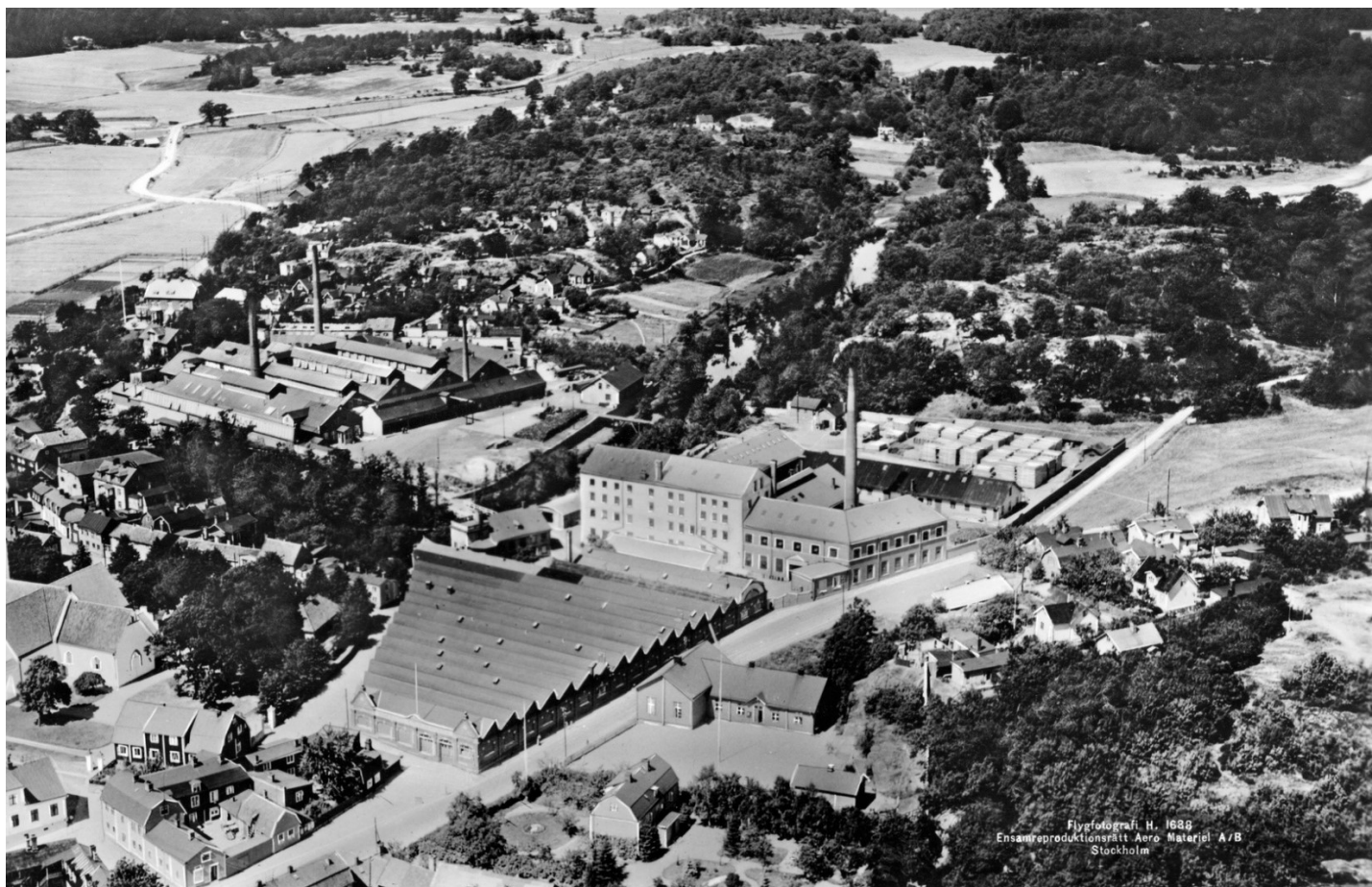
En etablering av ett museum i Gamla elverket kan vara ett snabbspår för etablering av ett museum i stadskärnan. Med detta menas att det i ett inledningsskede inte krävs en ny detaljplan på platsen och att etableringsprocessen tillåts ske i etapper.

Kulturcentrum och gamla sockerbruket

Kockums emaljverk var en större tillverkningsindustri för emaljerade kärl som upphörde under 1970-talet. Den tidigare lagerlokalen färdigställdes 1907 i en eklektisk stil med inslag av gotik. Platsen har länge använts för industriella verksamheter och det intilliggande äldre sockerbruket har anor från 1730-talet med import av rörsocker från Västindien. Det gamla sockerbruket blev sedermera en del av Kockums anläggning. Kockums produkter lastades ut genom lagerbyggnaden för utskeppning genom Ronneby hamn till stora delar av världen.

Kulturhistoriska värden

Platsen ligger inom det regionala kulturminnesvårdsprogrammet som behandlar den medeltida stadskärnan. Detta är också ett fast fornlämningsområde RAÄ Ronneby 214:1 som avser stadslager från stadens tidiga historia. Platsen berörs alltså av Kulturmiljölagen vad beträffar ingrepp i fasta fornlämningar vid exempelvis nybyggnation.

Flygfoto från 1932 över Kockums Emalj med dagens kulturcentrum i förgrunden och Gamla sockerbruket i fyra våningar direkt norr därom. Foto ur Blekinge museums arkiv.

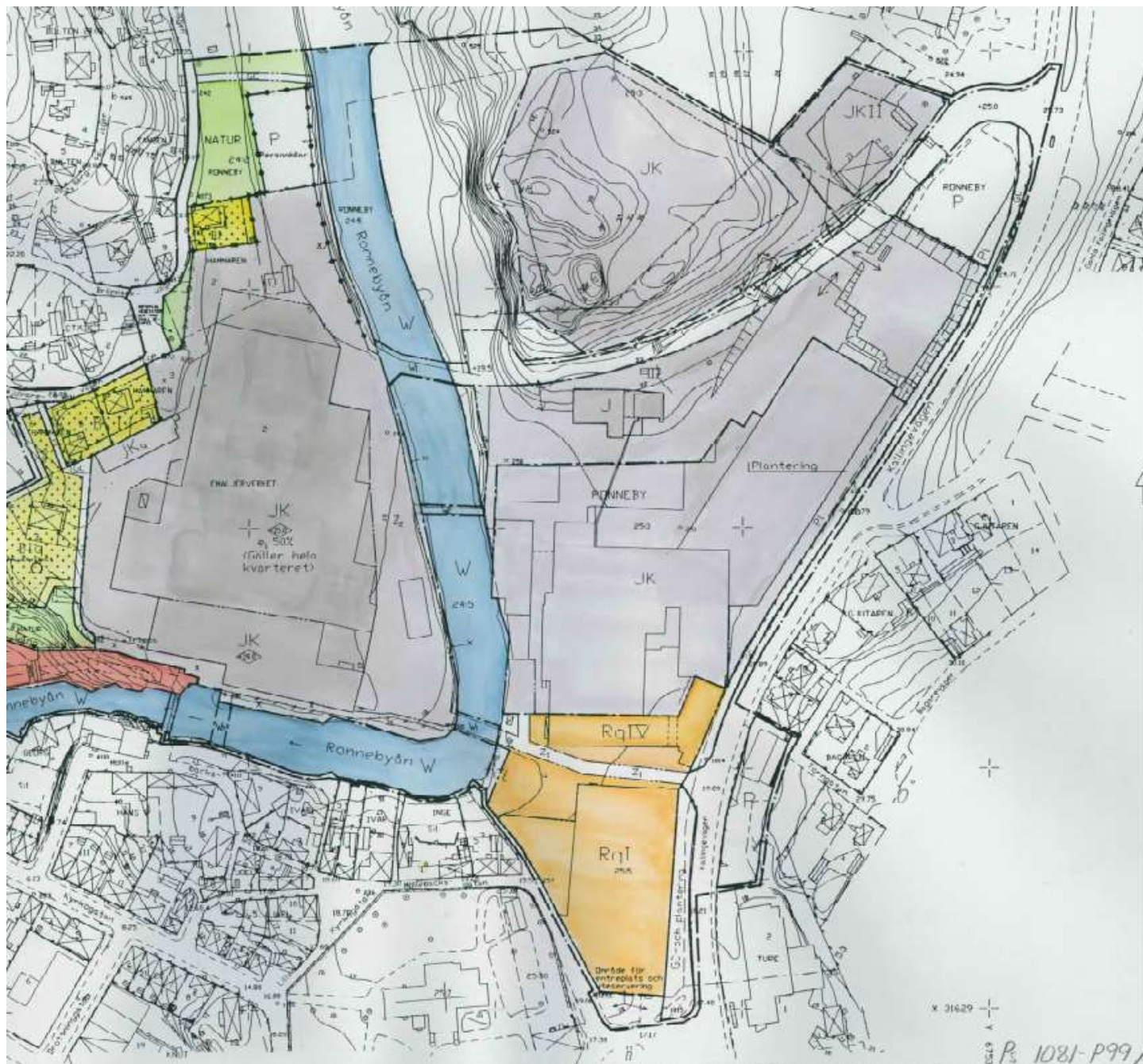
Kulturhistoriskt skyddade byggnader

Kockums emaljverks lager- och verkstadsbyggnader är skyddade mot rivning och förvanskning i gällande detaljplan samt är sedan tidigare utpekade som kulturhistoriskt värdefulla. Ronneby kommun lät 1978-1980 göra en kulturhistorisk bebyggelseinventering av husen inom den gamla avgränsningen för Ronneby stad. Inventeringen var sedan underlag för Kommunfullmäktiges beslut § 72 från 1983 att låta den inventerade bebyggelsen skyddas enligt dåvarande § 38 i Byggnadsstadgan vilket motsvarar dagens skyddsbestämmelse i 8 kap. 13 § Plan- och bygglagen (2010:900).

Gällande detaljplan och markreglering

För kvarteret som tidigare var namngivet Rolf gäller idag en detaljplan som vann laga kraft 1999-11-02. Aktuella fastighetsbeteckningar på den östra sidan av Ronnebyån är idag Ronneby 25:5 vid Kulturcentrum som ägs av Ronneby kommun samt Ronneby 25:3 som har en privat markägare. Planen reglerar bland annat markens användning till Industri-, kontors- och kultur- samt undervisningsändamål. Alla ändamålen tillåts inte i hela planområdet där kultur- och undervisningsändamålen lokaliserats till Kockums äldre bebyggelse i planområdets södra del.

Utsnitt från gällande detaljplan för Kulturcentrum och gamla sockerbruket på den östra sidan av Ronnebyån inom orangemarkerad kvartersmark för RqI och RqIV.

Detaljplanens reglerade skydd av kulturhistorisk bebyggelse

I den gällande detaljplanen skyddas Kockums äldre byggnader från både rivning och förvanskning. Regleringen innebär hänsyn vid exempelvis färgsättning och materialval vid renoveringar. Planen har också begränsat våningsantalet för gamla lagerbyggnaden till en våning och den gamla bruksbyggnaden till fyra våningar. Byggnadernas användning däremot är förhållandevis bred med en huvudsaklig användning för kultur- och undervisningsändamål.

DNR. 2019/34 ANTAGANDEHANDLING

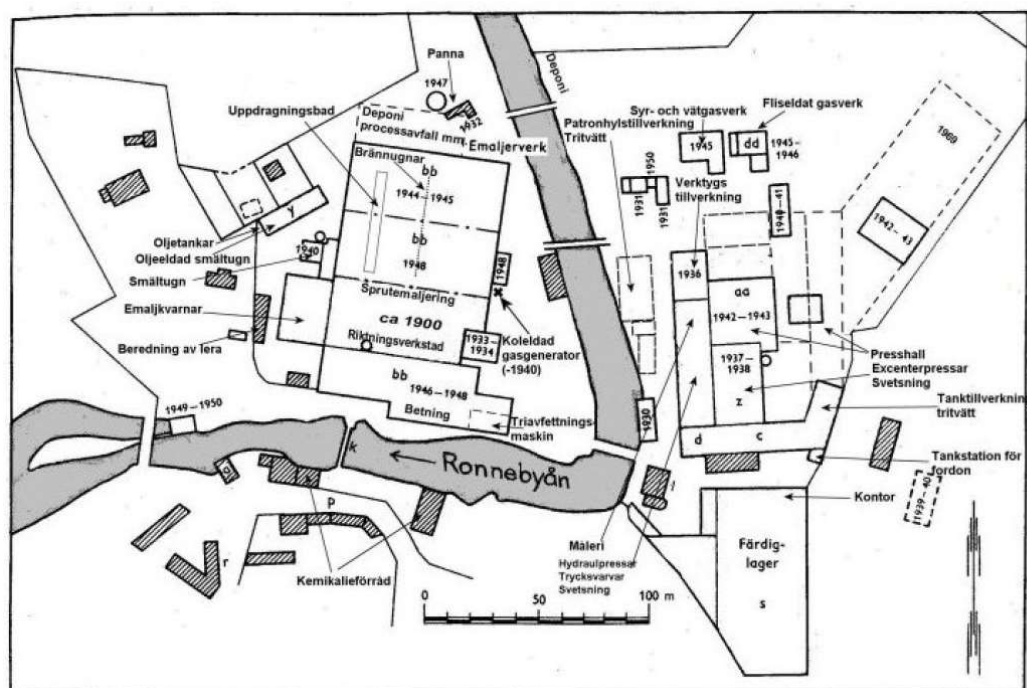
Den reglerade markanvändningen för kulturändamål medger exempelvis museiverksamhet och tillhörande pedagogisk verksamhet och produktion av utställningar. Även viss lagerhållning av kulturändamål för museets behov skulle kunna inrymmas i en sådan användning.

Begränsningar i detaljplanens industriområde

Norr om före detta kvarteret Rolf där Kockums äldre byggnader ligger är marken istället reglerad för industri- och kontorsändamål. Detta ger en större begränsning då endast kontorsändamål kopplade till ett museums verksamhet skulle kunna inrymmas i en sådan bestämmelse, däremot inte ena öppen utställningsverksamhet som motsvarar en besöksanläggning.

Potentiellt förorenat område

Länsstyrelsen i Blekinge län har pekat ut hela Kockums gamla bruksområde som potentiellt förorenad mark. Under 2017 gjorde länsstyrelsen en MIFO fas 1-undersökning (*Metod för Inventering av Förorenade Områden*) för det gamla bruksområdet och ansåg att detta som helhet har riskklass 1. Detta innebär att en miljöteknisk undersökning behöver genomföras som i första skedet avgränsar vilket geografiskt område som avses tas i anspråk för en känslig markanvändning som ett museum. I nästa steg kan saneringsbehov och föroreningarnas omfattning definieras.

Karta över Kockums Emaljverk 1931–1950.
Streckade byggnader har tillkommit efter 1950

- a. Gevärsfactoriet
- c. Manufakturverk – Stansverk
- d. Tillbyggnad 1872
- k. Damm
- l. Lyckenäs
- p. Möllebackskvarnarna med bostäder och magasin
- r. Spannmålsmagasin
- s. Lager- och kontorsbyggnader
- y. Torrkvärl och smältugnar, »Nya kvarnen»
- z. Utökning av planerhall
- aa. Press- och svetsverkstad
- bb. Till- och ombyggnad av emaljverksbalkar
- dd. Ång- och gascentral

Karta ur Länsstyrelsen Blekinge läns MIFO fas 1 – undersökning (id: 109415) av Kockums Emaljverk, 2017-09-27.

Observera i detta sammanhang att länsstyrelsens undersökning skiljer på de byggnader som använts för lagerändamål så som dagens kulturcentrum respektive verkstadsbyggnader för tillverkning och hantering av olika kemikalier. Resultatet av den inledande bedömningen är att lagerbyggnaderna inte omfattas av samma föroreningsgrad som tillverkningslokalerna så som stanskvärl och smältugnar. Om en etablering av ett museum skulle motivera ett större stadsbyggnadsprojekt i området som understödjer etableringen är länsstyrelsens övergripande undersökning av stor vikt. Värt att notera är att det även finns en äldre deponi norr om Emaljvägen även om denna inte berör platsutredningen för ett museum, så har området ett sammanhang med ett större stadsomvandlingsprojekt.

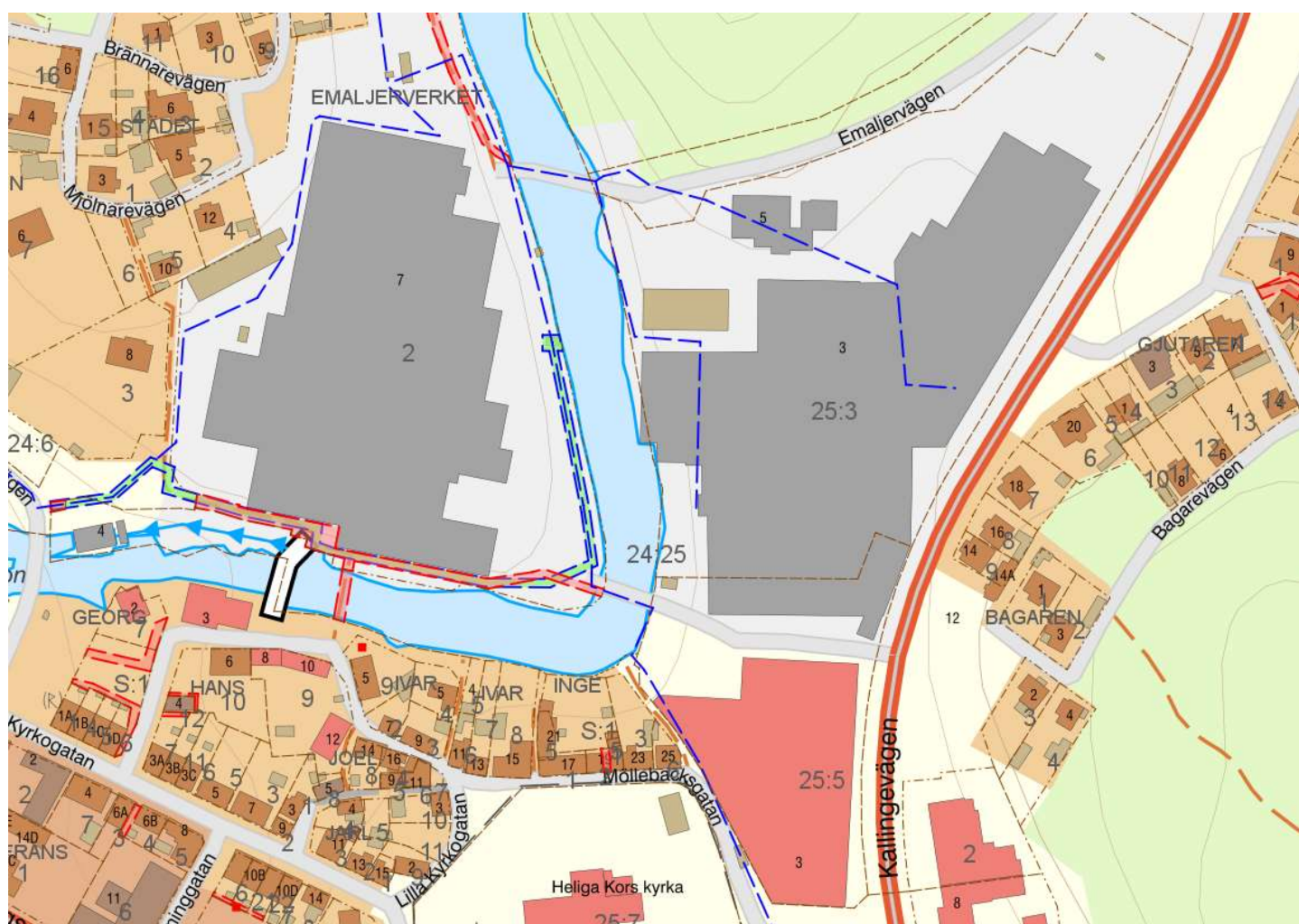

DNR. 2019/34 ANTAGANDEHANDLING Grundläggningsförhållanden

Grundlagren på den östra sidan av Ronnebyån består enligt SGU:s kartläggning av svallsediment med berg i norr och öster medan svämsediment och lera dominerar längs Ronnebyån. Det är också längs åstranden som det kan förekomma risk för ras och skred. De komplexa geotekniska förhållandena tillsammans med att platsen sedan tidigare är bebyggd och sannolikt utfylld innebär ett behov av mer detaljerade geotekniska undersökningar av framförallt åstranden i samband med ny- och tillbyggnader samt släntarbeten eller liknande.

Rättigheter och servitut

Flera kända rättigheter och servitut finns att ta hänsyn till vid både en eventuell planläggning men också andra gräv- och byggnadsarbeten i området. Flera ledningsrätter berör Ronneby 25:3 och Ronneby 25:5 förutom att området ansluts till ett servitut för gångväg över kv. Emalj 2. Observera att fler ledningar kan finnas i området förutom de som fått servitutsområden inmätta i kartan.

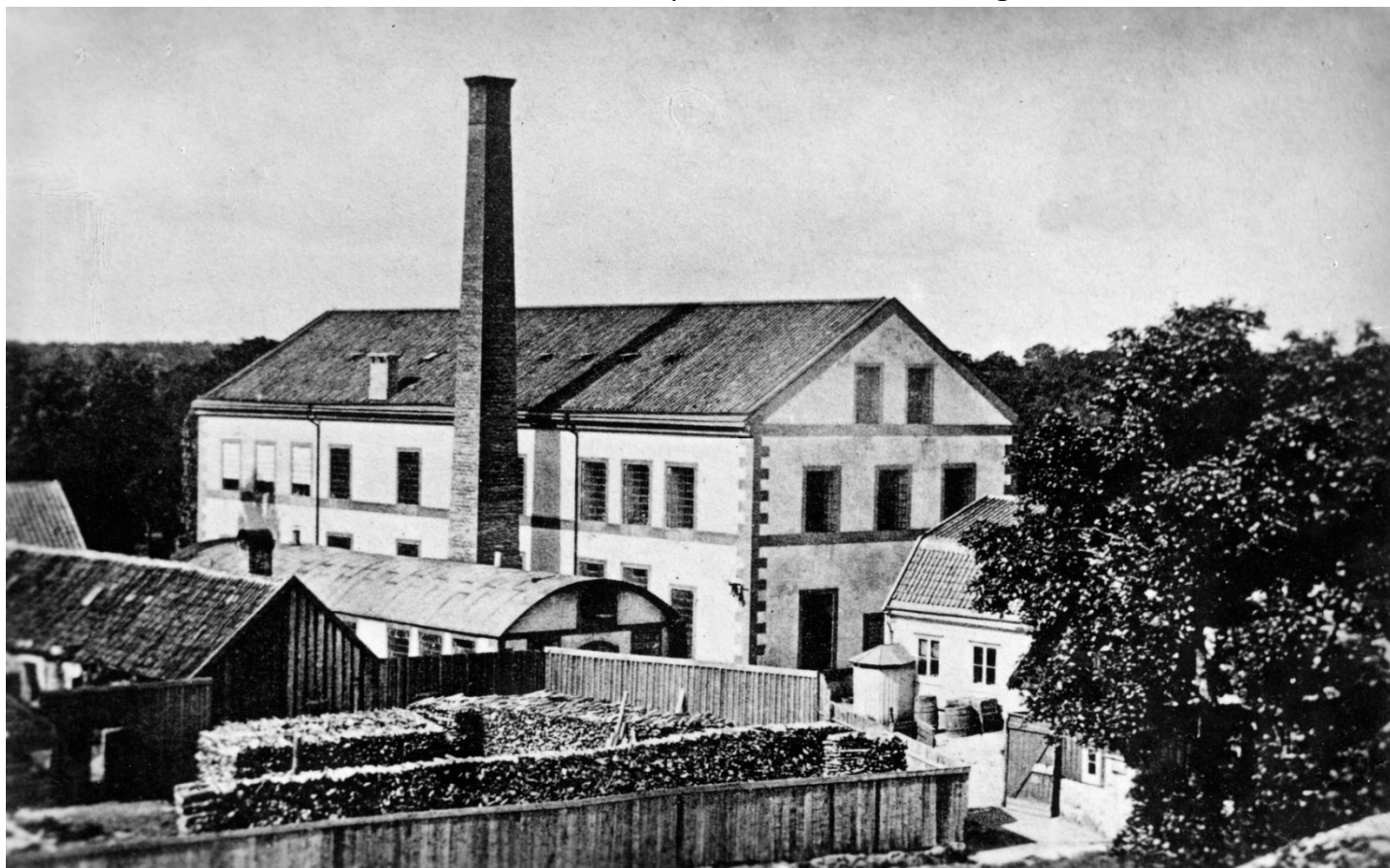
Kartbilden visar gällande servitut för ledningsrätt (blått) och servitut för gångväg (rött) samt ytterligare ledningsrätt inom gröna ytor.

Byggnadernas lämplighet som museum

Kulturcentrums lokaler i Kockums före detta lagerbyggnad används idag för publika utställningar och lämpar sig väl för detta ändamål bland annat tack vare byggnadens takfönster med norrljus. Ur säkerhetssynpunkt lämpar sig byggnaden tyvärr sämre för museiverksamhet medan befintlig verksamhet kan stärka en museietablering Gamla sockerbruket och platsens samlingseffekter som helhet.

Gamla sockerbruket

Det gamla sockerbruket direkt norr om kulturcentrum har tack vare sin rumshöjd och position som landmärke i staden potential att bli en del av en större besöks- och museianläggning. I en byggnad med flera våningsplan är brandskyddet av stor vikt för en besöksanläggning. Ett mervärde med våningsantalet är den utsiktspunkt och panorama som detta medför, ett viktigt värde då de museum som innehar en utsiktspunkt också tilldrar sig ett större antal besökare.

Odaterat fotografi av Gamla sockerbruket så som bruksbyggnaden såg ut före den försågs med ytterligare våningsplan. Foto ur Blekinge museums arkiv.

Under de senaste åren har underhållsarbeten utförts på det gamla sockerbruket då byggnaden försetts med ett nytt bandplåstak. Byggnaden har idag en aktiv användning då bottenplanen inhyser ungdomsverksamhet medan våningsplanen högre upp används för lagerändamål. Lagerutrymmena har bland annat använts för stadsteaterns rekvisitaförråd. Byggnaden har under Kockums tid försetts med lastkaj på den västra gaveln vilket kan vara till fördel vid hantering av utställningsrekvisita.

Kulturcentrum

Kockums emaljverks gamla lagerbyggnad inhyser idag Kulturcentrum med utställningslokaler för konstutställningar och konstnärsverkstäder. Byggnaden används också för kulturskolans undervisning och kontorsändamål kopplade till den pågående kulturverksamheten. Byggnaden är väl lämpad för detta ändamål genom sina stora öppna hallar och takfönster med norrljus. Som museibyggnad har dock byggnaden bedömts som mindre lämplig ur säkerhetssynpunkt. Däremot har den pågående kulturverksamheten tillsammans med eventuellt fortsatt restaurangverksamhet en starkt underbyggande positiv verkan för ett museum i Kulturcentrums närhet. Detta innebär att även om den före detta lagerbyggnaden i sig inte är lämplig för etablering av ett museum kan den ändå bidra till att förstärka ett museum genom sidofunktioner som verkstäder, kontor och vissa lagerfunktioner.

Fotografi från byggandet av Kockums emaljlager i dåvarande kvarteret Rolf, taget den 10 juni 1907. Foto ur Ronneby kommuns arkiv.

Vad krävs för att genomföra?

Översiktligt har följande behov av utredningar eller andra uppdrag identifierats för att kunna genomföra byggandet av ett museum på platsen:

- Ansökan om bygglov för ändrad användning till museum.
- Ingen ändring av detaljplan vid en första mindre etablering.
- Inget markförvärv vid en första mindre etablering.
- Utredning av markföroreningar.
- Enklare trafikutredning.
- Flytt av pågående ungdomsgård och rekvisitalager.
- Brandskyddsutredning med hänsyn till byggnadernas kulturhistoriska värde.

DNR. 2019/34 ANTAGANDEHANDLING

Vid ett projekt av större omfattning som ny- och tillbyggnader samt upprättande av en ny detaljplan för området kan ytterligare utredningar behövas:

- Geoteknisk utredning vid ny- och tillbyggnader.
- Fördjupad miljöteknisk markundersökning.
- Omfattande trafikutredning på minst stadsdelsnivå.
- Flytt av ledningar med tillhörande rättigheter och servitut.
- Markförvärv ar Ronneby 25:3.

Trafik

Platsen medger idag viss rundkörning från Kallingevägen över kvarteret Emaljen samt att det finns befintliga parkeringsytor i den norra delen av Kockums gamla industriområde. Vid en första mindre etablering av ett museum behöver på- och avstigningsområdet för framförallt busstrafiken studeras. Vid ett större stadsbyggnadsprojekt i området behöver även in- och utfarter ses över där Emaljvägen ansluter till Kallingevägen. Vidare behöver utrymme för gång- och cykeltrafikanter särskilt beaktas i anslutning till bruksområdet med hänsyn till de avgränsade utrymmen som finns att tillgå mellan Kulturcentrum och Gamla sockerbruket.

Samordningsvinster

Placeringen nära Kulturcentrum bottenar för ett flertal samordningsvinster både vid etablering av ett museum och vid dess framtida drift. Den pågående kulturverksamheten vid Kulturcentrum kan innebära:

- Samnyttjande av verkstäder där större och mer påkostade verkstäder kan samordnas för produktion av utställningar istället för att flera verkstäder behöver byggas.
- Pågående kultur- och utbildningsverksamhet kan bidra till museets framtida pedagogiska verksamhet.
- Gångavstånd till Ronneby stadsbibliotek bidrar till museets framtida pedagogiska verksamhet.
- Samverkan med pågående kulturverksamhet i Massmanska kvarnen.
- Samverkan med Ronneby- musei- och hembygdsförenings museum.
- Samverkan med kulturverksamheter i Bergslagen.
- Samverkan med stadsteater.
- Samordna pågående renovering av Kulturcentrum med förberedande arbeten för etablering av ett museum i närområdet. Det gamla sockerbruket har de senaste åren försetts med ett nytt bandplåtstak.
- Vid ett större stadsbyggnadsprojekt kan utredningar för etablering av ett museum samordnas med de som krävs för byggandet av en ny stadsdel.

Snabbspår?

Vid en första mindre etablering av ett museum kan Gamla sockerbruket till viss del vara ett snabbspår då någon ny detaljplan inte krävs i detta skede av museiprocessen. Däremot innebär nästkommande steg ett större arbete som motiverar detaljplaneläggning i ett större sammanhang. Dock innebär detta samtidigt att flera utredningar behöver göras som underlag till ansökan om bygglov för ändrad användning. I denna del finns en tidsaspekt som är beroende av när i tiden de utredningar som krävs kan genomföras. Det kan vara av stor vikt att ha flera utredningar klara före det att en ansökan om bygglov lämnas in till Miljö- och byggnadsnämnden.

Framtida tillbyggnad?

Den gällande detaljplanen för området medger endast begränsade möjligheter för tillbyggnader inom det område som avsatts för kulturändamål. Vissa tillbyggnader för kontorsändamål kan däremot inrymmas inom befintlig plan. En större tillbyggnad för museiändamål norrut inom dagens industrimark skulle därför motivera att en ny detaljplan upprättas för stadsdelen i ett större sammanhang.

Stadsbyggnadsprojekt istället för tillbyggnad

Istället för att endast analysera en tillbyggnad i området kan detta ur ett långsiktigt perspektiv lämpa sig för ett större stadsbyggnadsprojekt. Genom ett sådant angreppssätt kan flera vinster dras då andra exploateringar med exempelvis nya bostäder är med och finansierar offentliga investeringar i exempelvis trafikinfrastrukturen i området eller de utredningskostnader som projektet för med sig. Byggandet av en ny stadsdel inom det gamla industriområdet skulle skapa en ny entrésituation till Ronneby stad där ett museum får en framskjuten och synbar placering. Dock innebär detta en mycket längre tidshorisont jämfört med en första mindre etablering av ett museum.

Ett mer omfattande stadsbyggnadsprojekt skapar en öppnare spelplan vid utformningen av en större museibyggning samtidigt som byggandet av nya bostäder understödjer stadslivet runt ett museum. Kommunen får i detta sammanhang också makten att själv bestämma sträckningen av nya stråk i området för att ytterligare underbygga placeringen av ett museum och lyfta fram områdets kvalitéer för rekreation och andra värden runt ett museum. Vattenkontakten till Ronnebyån är en sådan uppenbar kvalité till glädje för så väl stadens invånare i allmänhet som museibesökare och för nya bostäder.

Emaljen

Kvarteret Emaljen var tidigare en del av Kockums emaljverks industriområde och har en nära anknytning till dåvarande kvarteret Rolf på den östra sidan av Ronnebyån som behandlas på annan plats i denna utredning. Byggnaderna på den västra sidan av Ronnebyån användes för riktning, betning och brännugnar samt doppningsbad för emaljföremålen. Delar av bebyggelsen inhyser idag industriell verksamhet men har också innehållit kontorsliknande funktioner. Industriebbyggelsen har en delvis framträdande plats i stadsbilden framförallt från stadens västra delar.

Kulturhistoriska värden

Platsen ligger i anslutning till det regionala kulturminnesvårdsprogrammet som behandlar den medeltida stadskärnan. Detta är också ett fast fornlämningsområde RAÄ Ronneby 214:1 som avser stadslager från stadens tidiga historia. Platsen kan alltså beröras av Kulturmiljölagen vad beträffar ingrepp i fasta fornlämningar vid exempelvis nybyggnation då vattenfallsområdet används för kvarnar och industriell verksamhet sedan medeltiden.

Foto från 1950-1960 av kvarteret Emaljen från Norrebro vid Ronnebyåns vattenfall. Foto ur Blekinge museums arkiv.

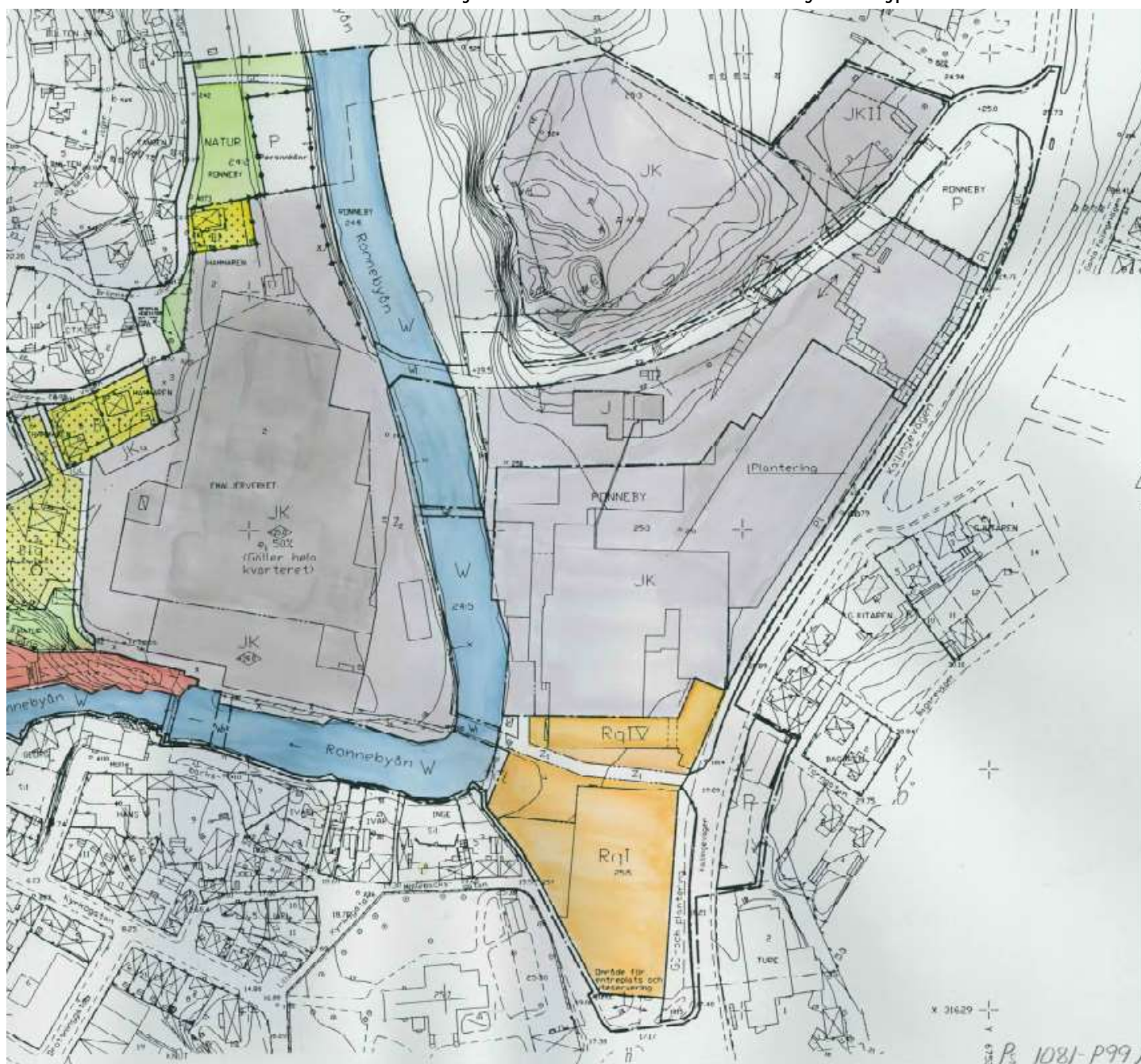

Kulturhistoriskt skyddade byggnader

Kockums äldre industribyggnader i dåvarande kvarteret Rolf på båda sidorna av Ronnebyån är sedan tidigare utpekade som kulturhistoriskt värdefulla. Ronneby kommun lät 1978-1980 göra en kulturhistorisk bebyggelseinventering av husen inom den gamla avgränsningen för Ronneby stad. Inventeringen var sedan underlag för Kommunfullmäktiges beslut § 72 från 1983 att låta den inventerade bebyggelsen skyddas enligt dåvarande § 38 i Byggnadsstadgan vilket motsvarar dagens skyddsbestämmelse i 8 kap. 13 § Plan- och bygglagen (2010:900).

Gällande detaljplan och markreglering

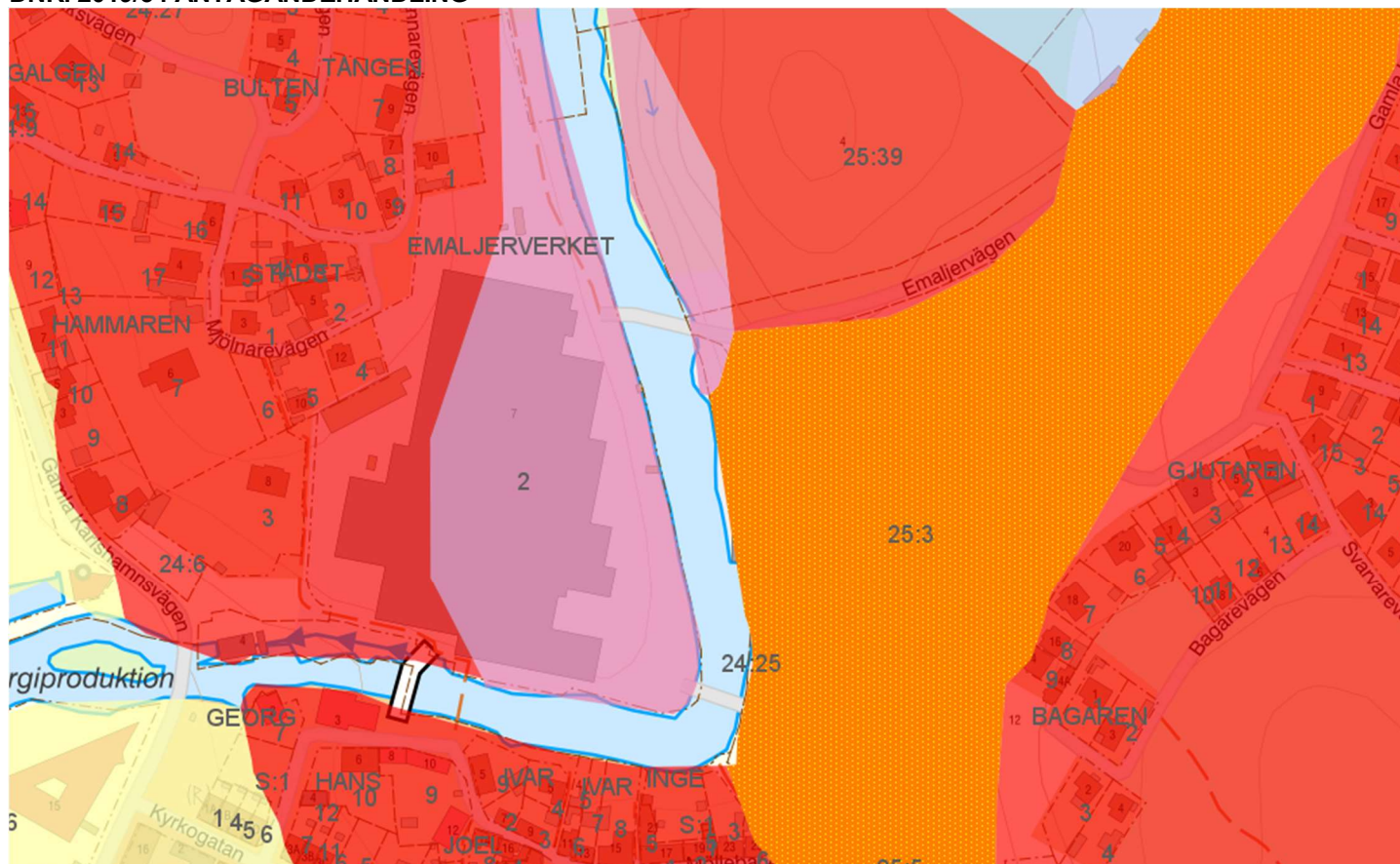
Kvarteret Emaljen omfattas av samma detaljplan som Kulturcentrum och Gamla sockerbruket som vann laga kraft 1999-11-02. Den aktuella delen på den västra sidan av Ronnebyån har reglerats som icke störande industri- och kontorsändamål vilket inte medger museiverksamhet. Observera att kontorsändamål endast kan inrymma kontorsverksamhet och inte en besöksanläggning som annars skulle reglerats på annat sätt i detaljplan. För att etablera ett museum i kvarteret Emaljen behövs därför först en ny detaljplan.

Utsnitt från gällande detaljplan för kvarteret Emaljen på Ronnebyåns västra sida respektive Kulturcentrum och gamla sockerbruket på den östra sidan inom kvartersmark för kulturändamål.

Ett utsnitt av SGU:s jordartskarta som visar hela det gamla kvarteret Rolf, det vill säga dagens kvarteret Emaljen på västra åstranden respektive Kulturcentrum och Gamla sockerbruket på den östra.

Rättigheter och servitut

Flera kända rättigheter och servitut finns att ta hänsyn till vid både en eventuell planläggning men också andra gräv- och byggnadsarbeten i området. Förutom rättigheter för ledningar i den norra delen av kvarteret Emaljen ansluts området till ett servitut för gångväg över fastigheten Emaljen 2. Observera att fler ledningar kan finnas i området förutom de som fått servitutsområden inmätta.

Byggnadens lämplighet som museum

De äldre kvarvarande delarna av byggnaden i kvarterets södra del hyser vissa kvalitéer som museibyggnad genom sin takhöjd, knytning till Ronnebyån och delvis synbarhet i stadsbilden vid vattenfallet vid Söderbro. Då hela byggnaden använts för tyngre industriell verksamhet med en mängd kemiska ämnen är saneringen mycket viktig för dess lämplighet som museum. Ett museum är att betrakta som en känslig markanvändning vilket betyder ett omfattande saneringsarbete som berör hela kvarteret Emaljen 2. Då rivning kan vara aktuell för vissa yngre byggnadsdelar skapas möjligheten att fritt utforma nya utställningsytor med avsedd planlösning. Möjligheten till rundkörsl för vägtrafiken tillsammans med relativt öppna ytor framför byggnadens huvudentré ger möjligheter att skapa en ändamålsenlig tillfartsväg.

Vad krävs för att genomföra?

Översiktligt har följande behov av utredningar eller andra uppdrag identifierats för att kunna genomföra byggandet av ett museum på platsen:

- Ny detaljplan behöver upprättas.
- Markförvärv från kv. Emaljen 2.
- Miljötekniska markundersökningar inklusive saneringsarbeten.
- Geoteknisk utredning.

DNR. 2019/34 ANTAGANDEHANDLING

- Trafikutredning.
- Byggnadsspecifik kulturhistorisk utredning.
- Delvis rivningsarbeten av yngre industribebyggelse.
- Delvis omflyttning av ledningar.
- Eventuell dagvattenutredning.
- Eventuellt arkeologisk utredning av kvarnmiljön längs Ronnebyån.

Trafik

Kvarteret Emaljen ansluts idag genom Emaljvägen som reglerats i gällande detaljplan som lokalgata. Vid en etablering av ett museum behöver anslutningen för oskyddade trafikanter ses över tillsammans med en ny reglering i detaljplan för rundkörsel så att denna kan ordnas inom allmän plats istället för som i gällande plan i kvartersmark. I samband med upprättandet av ny detaljplan behöver också parkeringsytor avsättas med lämplig placering i förhållande till det nya museets entré. Ur detta perspektiv är det rimligt att göra en trafikutredning i samband med upprättande av en ny detaljplan.

Samordningsvinster

Placeringen nära Kulturcentrum bottnar för ett flertal samordningsvinster både vid etablering av ett museum och vid dess framtida drift. Den pågående kulturverksamheten vid Kulturcentrum kan innebära:

- Samnyttjande av verkstäder där större och mer påkostade verkstäder kan samordnas för produktion av utställningar istället för att flera verkstäder behöver byggas.
- Pågående kultur- och utbildningsverksamhet kan bidra till museets framtida pedagogiska verksamhet.
- Gångavstånd till Ronneby stadsbibliotek bidrar till museets framtida pedagogiska verksamhet.
- Samverkan med pågående kulturverksamhet i Massmanska kvarnen.
- Samverkan med Ronneby- musei- och hembygdsförenings museum.
- Samverkan med kulturverksamheter i Bergslagen.
- Samverkan med stadsteater.
- Samordna pågående renovering av Kulturcentrum med förberedande arbeten för etablering av ett museum i närområdet. Det gamla sockerbruket har de senaste åren försetts med ett nytt bandplåtstak.
- Vid ett större stadsbyggnadsprojekt kan utredningar för etablering av ett museum samordnas med de som krävs för byggandet av en ny stadsdel.

Snabbspår?

I och med behovet att upprätta en ny detaljplan och att omfattande saneringsundersökningar behöver genomföras innebär både planläggning och efterföljande markarbeten att tidsåtgången inte medger en snabb etablering av ett museum. Istället lämpar sig platsen för ett större stadsbyggnadsprojekt i likhet med Kulturcentrum och Gamla sockerbruket.

Framtida tillbyggnad?

Den gällande detaljplanen för kvarteret Emaljen medger idag inte byggnation av ett museum men har ytor som vid en ny planläggning med fördel kan disponeras på ett fördelaktigt sätt. Vid ny planläggning kan byggrätten utformas på ett medvetet sätt för att maximera den arkitektoniska effekten av en sådan byggnation.

Stadsbyggnadsprojekt istället för tillbyggnad

Istället för att endast analysera en tillbyggnad i området kan detta ur ett långsiktigt perspektiv lämpa sig för ett större stadsbyggnadsprojekt. Genom ett sådant angreppssätt kan flera vinster dras då andra exploateringar med exempelvis nya bostäder är med och finansierar offentliga investeringar i exempelvis trafikinfrastrukturen i området eller de utredningskostnader som projektet för med sig. Byggandet av en ny stadsdel inom det gamla industriområdet skulle skapa en ny entrésituation till Ronneby stad där ett museum får en framskjuten och synbar placering. Dock innebär detta en mycket längre tidshorisont jämfört med en första mindre etablering av ett museum.

Ett mer omfattande stadsbyggnadsprojekt skapar en öppnare spelplan vid utformningen av en större museibygnation samtidigt som byggandet av nya bostäder understödjer stadslivet runt ett museum. Kommunen får i detta sammanhang också makten att själv bestämma sträckningen av nya stråk i området för att ytterligare underbygga placeringen av ett museum och lyfta fram områdets kvalitéer för rekreation och andra värden runt ett museum. Vattenkontakten till Ronnebyån är en sådan uppenbar kvalité till glädje för så väl stadens invånare i allmänhet som museibesökare och för nya bostäder.

Medverkande tjänstepersoner

Vid arbetet med att upprätta projektplanen har följande tjänstepersoner vid Ronneby kommun medverkat:

Anders Engblom, projektledare

Helena Revelj, stadsarkitekt

Siiri Irskog, projektsamordnare

Peter Robertsson, tf. Stadsarkitekt och delprojektledare

Ronneby 2020-12-01

Peter Robertsson

tf. Stadsarkitekt

Dokumentversioner

Diarienummer: 2020/34

Samrådsversion 2020-08-28

Antagande 2020-12-01

Webbplats www.ronneby.se/museum

Ronneby
KOMMUN

372 80 Ronneby
Telefon 0457-61 80 00 vx
www.ronneby.se